A-000407

సంపుటము 11
నం 1

23 జూలై 1988
శనివారము
(శక సం ౧౯౧౦ శ్రావణ ౧)

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ చర్చలు

అధికార నివేదిక

విషయ సూచిక

పేజీ నెం.

సభా కార్యక్రమము. 1

ప్రశ్నలు వాటికి సమాధానములు. .. 1

ప్రకటన

శ్రీ వి. శ్రీరాములు, ఎం.ఎల్.ఏ. గారి అరెస్టు విడుదల గురించి.

సంతాప ప్రతిపాదనలు. .. 24

1. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ పూల సుబ్బయ్యగారి మృతి పట్ల సంతాపము. .. 25
2. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ [illegible] రావు గారి మృతి పట్ల సంతాపము. .. 25
3. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ మహమ్మద్ ఇబ్రహీం అలీ అన్సారీ గారి మృతి పట్ల సంతాపము. .. 25
4. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ కె. రంగదాస్ గారి మృతి పట్ల సంతాపము. .. 26
5. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ బి. బసప్ప గారి మృతి పట్ల సంతాపము. .. 26
6. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ నయనాల గణేశ్వర రావు గారి మృతి పట్ల సంతాపము. .. 26
7. ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ టి. జి. తిమ్మయ్యగారి మృతి పట్ల సంతాపము. .. 27

సభా సమక్షములో వుంచిన పత్రములు: .. 27

1988-89 సంవత్సరమునకు బడ్జెటు సమర్పణ: .. 28

ఆంధ్ర ప్రదేశ ప్రభుత్వ ముద్రణాలయ డైరెక్టరు గారిచే శాసన సభ ముద్రణాలయము హైదరాబాదునందు ముద్రించబడినది.
1988

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ ప్రధానాధికారులు

సభాపతి	:	శ్రీ బి. నారాయణరావు
ఉప సభాపతి	:	శ్రీ ఎ. వి. సూర్యనారాయణరాజు
అధ్యక్షుల పేర్ల పట్టిక		శ్రీ ఎం. రాజయ్య
		శ్రీ పి. చంద్రశేఖర్
		శ్రీమతి ఎ. శామమణి
		శ్రీమతి కె. సీతాదేవి
		శ్రీ అజ్మీరా గోవింద నాయక్
		శ్రీ మహమ్మద్ జాని
కార్యదర్శి	:	శ్రీ సదాశివ రెడ్డి
సంయుక్త కార్యదర్శులు		శ్రీ ఎ. వి. జి. కృష్ణమూర్తి
		శ్రీ సి. వెంకటేశ్
ఉప కార్యదర్శులు	:	శ్రీ పి. సత్యనారాయణరావు
		శ్రీ వి.వి.కె.ఎల్.ఎస్.వి. రాఘవశాస్త్రి
		శ్రీ కె.ఆర్. గోపాల్
సహాయ కార్యదర్శులు	:	శ్రీ టి. మురళీధరరావు
		శ్రీ ఎ.వి. భాస్కరరావు
		శ్రీ ఎస్. సూర్యనారాయణమూర్తి
		శ్రీ బి. కె. రామారావు
		శ్రీమతి ఎస్.జి. సుమిత్రాబాయి
		శ్రీ ఎ. ఈశ్వరశాస్త్రి
		శ్రీ ఎ. పద్మనాభం
		శ్రీ జి. సూర్యనారాయణ రెడ్డి
		శ్రీమతి ఎం.వి.ఎస్. జయలక్ష్మి
చీఫ్ రిపోర్టర్		శ్రీ ఎం. హెచ్. కేశవరావు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ చర్చలు

అధికార నివేదిక

పదకొండవ సమావేశము :— మొదటిరోజు, శనివారము, 23 జూలై 1988.

(సభ ఉదయం 8-30 గంటలకు సమావేశమైనది)

(సభాపతి అధ్యక్ష స్థానములో వున్నారు)

సభా కార్యక్రమము

శ్రీ పి. వెంకటపతి (సత్తెనపల్లి) :— అధ్యక్షా, క్వశ్చన్ అవర్ ఉందని మాకు ఎవరికి తెలియదు. ప్రాపర్ నోటీస్ లేదు. 11 గంటలకు సమావేశమని పేపర్స్‌లో వచ్చింది.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— బులిటెన్ ఇస్యూ చేశాము.

శ్రీ పి. వెంకటపతి :— మా గ్రామ ప్రాంతాలకు చేరలేదు. ప్రాపర్ నోటీస్ లేకుంటే మేము ఉదయమే చేరుకోలేము కదా.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— ఫ్యూచర్‌లో జాగ్రత్తలు తీసుకొంటాము. గ్రామ ప్రాంతాలకు కూడా చేరేటట్లు చూస్తాము.

ప్రశ్నలు — వాగ్రూప సమాధానములు

1988-89 వార్షిక ప్రణాళిక

*1-9108-శ్రీ జి. బుచ్చయ్య చౌదరి (రాజమండ్రి) :— ముఖ్యమంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) 1988-89 వార్షిక ప్రణాళికకు నిర్ణయించిన టార్గెట్ ఎంత ;

(ఆ) ప్రణాళికా సంఘము ప్రణాళికా టార్గెట్‌లో కోత ఏదైనా విధించిందా;

(ఇ) అయినచో, అందుకుగల కారణము లేవి?

---

*An asterisk before the name indicates conformation by the Member.

ముఖ్యమంత్రిగారి తరపున ప్రణాళిక శాఖామంత్రి (శ్రీ రామచంద్రయ్య):

(అ) రూ. 1250.00 కోట్లు

(ఆ) లేదండి.

(ఇ) ఈ ప్రశ్నకు తావులేదు.

శ్రీ కె. బుచ్చయ్య చౌదరి:— అధ్యక్షా, 1988-89 లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అప్రూవ్డ్ ప్లాన్ వివరాలు ఏమిటి? అప్రూవ్ చేసిన దానికి తగ్గిన కారణాలు ఏమిటి? ఆఖరి సంవత్సరంలో ఉన్నాము కనుక మొత్తం 5 సంవత్సరాల ప్లాన్ ఎంత? రాష్ట్రం ఎంత ఆమోదించింది? ఖర్చు ఎంత ఉంది?

శ్రీ సి. రామచంద్రయ్య:— 1988-89 సంవత్సరానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ప్రణాళికా వ్యయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని రూ. 1568.40 కోట్లు ప్రతిపాదనగా రూపొందించడం జరిగింది. ముఖ్యమంత్రిగారు, కేంద్ర ప్లానింగ్ కమీషన్ వైస్ చైర్మన్ గారు ఫైనల్ డిస్కషన్ లో రూ. 1250 కోట్లుగా నిర్ణయం చేయడం జరిగింది. ముఖ్యంగా కారణాలు అడిగారు. 1 సంవత్సరాలుగా రాష్ట్రంలో నెలకొని ఉన్న కరవు పరిస్థితులు, అట్లాగే, సముద్ర మార్గాల్లో వచ్చిన తుఫానులు కారణంగా, మొత్తం రాష్ట్రానికి రావలసిన ఆదాయం తగ్గడం వలన అనుకొన్న లక్ష్యానికి అధిగమించలేకపోయాము.

శ్రీ సి.హెచ్. విద్యాసాగరరావు (మెట్‌పల్లి): చిన్న క్లారిఫికేషన్ అధ్యక్షా, 1988-89 సంవత్సరానికి వార్షిక ప్రణాళికను ప్లానింగ్ కమీషన్ వారు రు. 1250 కోట్లకు అప్రూవ్ చేశారు. స్టేట్ బడ్జెట్‌లో కూడా సిమిలర్ అమౌంట్ చెప్పారు. మాకు పోయిన సారి ఈ విషయం చెప్పడం జరిగింది. స్టేట్ డెవలప్‌మెంట్ బోర్డుకు వైస్ చైర్మన్‌గా ఉన్న బుచ్చయ్య చౌదరి గారు ఈ ప్రశ్న వేయడం, ముఖ్యమంత్రిగారు దానిని ఆమోదించడం చాలా విచారకరం అని భావిస్తున్నాను. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం యొక్క [illegible] తెలియజేస్తోంది. బుచ్చయ్య చౌదరి గారు ఈ ప్రశ్న వేయడం అన్యాయం. దానికి వారు క్షమాపణ చెప్పుకోవాలి.

శ్రీ ఎన్. ఇంద్రసేనారెడ్డి (మలక్‌పేట):— బుచ్చయ్య చౌదరి గారిని స్టేట్ డెవలప్‌మెంట్ బోర్డుకు వైస్ చైర్మన్‌గా కేవలం నామినల్‌గానా, లేక దానికి సంబంధించిన కాగితాలు వారికి పంపుతున్నారా లేదా? కేవలం సౌకర్యాల కొరకు అంటే కారు, ఫోను, ఇల్లు ఇవన్నీ ఇవ్వడానికి వారిని అపాయింట్ చేసుకొన్నారా?

శ్రీ కె. బుచ్చయ్య చౌదరి:— విద్యాసాగరరావు గారు ప్లానింగ్ కమీషన్ అన్నారు. రాష్ట్ర అభివృద్ధి మండలి అన్నది వారు మర్చిపోతున్నారు. రాష్ట్ర అభివృద్ధి మండలికి నేను ఉపాధ్యక్షుడిని మాత్రమే.

శ్రీ నల్లపురెడ్డి శ్రీనివాసుల్ రెడ్డి (కోవూరు):— ఈ ప్రశ్నలో రెండు అంశాలున్నాయి. గత సంవత్సరం 1987-88 వార్షిక ప్రణాళిక ఎంత? ఖర్చు పెట్టింది ఎంత? మిగిలింది ఎంత? మిగిలింది ఎందుకు ఖర్చుపెట్టలేక

పోయారు ? ఈ సంవత్సరం వార్షిక ప్రణాళికలో రు. 1250 కోట్లలో 1/3 మాత్రమే ఖర్చు పెడుతున్నారు. ప్రజలను మోసం చేయడానికి బూస్టప్ చేసి రూ. 1250 కోట్లు చూపించారు. లాస్టు ఇయర్ 50 శాతం కూడా ఖర్చు పెట్టలేదు. ఈ సంవత్సరం 1/3 కూడా ఖర్చు పెట్టలేదు. రిసోర్సెస్ లేవు అంటున్నారు. ప్రజలను మోసం చేస్తున్నారు, లేకపోతే ఎందుకు చెబుతున్నారు. బుచ్చయ్య చౌదరిగారు స్టేట్ డెవలప్ మెంట్ అండ్ ప్లానింగ్ బోర్డుకు వైస్ చైర్మన్‌గా ఉంటూ ఈ ప్రశ్న వేసారు. ఆయనకు క్యాబినెట్ ర్యాంకు యిచ్చారు ముఖ్యమంత్రిగారు. వారు డెప్యూటీ మంత్రి గారికి ప్రశ్న వేసి సమాధానం చెప్పించుకొంటున్నారు. ఈ అన్యాయం ఏమిటి ? శాసన సభ ఏ విధంగా వుంది ? ఆయనకు వేరేదారి లేక ఒక డెప్యూటీ మంత్రిని, క్యాబినెట్ ర్యాంక్‌లో ఉన్న వారు ప్రశ్నలు అడుగుతున్నారు. మనం ఏమి కావాలి ?

శ్రీ సి. రామచంద్రయ్య :— రూ. 1540.28 కోట్లుగా ప్రణాళికలో రూపొందించడం జరిగింది. దానిలో 1115.06 కోట్లు ఖర్చు పెట్టడం జరిగింది. 50 శాతం కూడా ఖర్చు పెట్టలేదని సభ్యులు అన్నది సమంజసం కాదు.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి (నకిరేకల్) :—నేను మంత్రిగారిని అడిగేది ఒక్కటే. ఈ 5 సంవత్సరాలలో మీరు ప్రతి సంవంత్సరం ప్రణాళికకు కేటాయించినది ఎంత ? ఖర్చు పెట్టినది ఎంత ? బుచ్చయ్య చౌదరి గారు ప్రశ్న వేయడం నిజంగా ఆశ్చర్యం. వారు ఏమి చేస్తున్నట్లు ? ప్లానింగ్ మినహా అభివృద్ధి బోర్డుకు వారు ఉపాధ్యక్షులా ?

మిస్టర్ స్పీకర్ :—ప్రశ్న అడిగినప్పుడు వారు దానికి అధ్యక్షులుగా లేరు. సభ్యులుగా ఉన్నప్పుడు వారు ప్రశ్న అడిగారు.

(అంతరాయం)

శ్రీ ఎన్. ఇంద్రసేనా రెడ్డి:—క్యాబినెట్ ర్యాంక్‌లో ఉన్న వారు ప్రశ్న వేస్తే తీసివేయాలి.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—ఆయన క్యాబినెట్ మెంబర్ కాదు.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి:— ఎంతయినా ప్రశ్న వేసేటప్పుడు కొన్ని జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలని నేను బుచ్చయ్య చౌదరి గారిని కోరుతున్నాను. మీరు శాసన సభ ముందు ప్రశ్నించడం అన్యాయం. మంత్రిగారు 5 సంవత్సరాలలో ప్రణాళికా కేటాయింపులు, ఖర్చు రెండూ కూడా వివరంగా చెప్పాలని కోరు తున్నాను.

శ్రీ సి. రామచంద్రయ్య:—ప్రతి సంవత్సరం వివరాలు లేవు. కానీ మొత్తం పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఎంత వరకు చేశామో, ఎంత చేయాలో అనే వివరాలు ఇస్తాను.

శ్రీ ఎం. బాగారెడ్డి (జహీరాబాద్):—గౌరవ మంత్రి గారికి ఈ ప్రశ్న వచ్చినప్పుడే దీనికి సప్లిమెంటరీస్ వస్తాయని ఊహించాల్సిన బాధ్యత ఉంది.

శ్రీ సి. రామచంద్రయ్య :—ప్రతి సంవత్సరం వివరాలు లేవు. కానీ 1985-86 సంవత్సరంలో అప్రూవ్డ్ ఔట్ లే పైన ప్లానింగ్ కమిషన్... ...

మిస్టర్ స్పీకర్ :— గౌరవ సభ్యులు సమాచారం లేనందుకు మాత్రమే కామెంట్ చేశారు. వారిని ప్రశ్న అడగనివ్వండి.

శ్రీ ఎం. బాగారెడ్డి: రాఘవరెడ్డిగారి ప్రశ్నకు వారు సమాధానం చెప్పారు గత సంవత్సరం రు. 15 వందల కోట్ల నుంచి రు 12 వందల కోట్లకు వచ్చిందని అన్నారు. ఈ ప్లాన్‌లో స్టేట్ ఎంత ఖర్చు చేస్తే, కేంద్రం నుంచి అంత మొత్తం వస్తుంది. కానీ మొత్తం ఖర్చు చేయలేదని అన్నారు. ఎంత ఖర్చు చేశారు ? పాత ఫిగర్స్ లేకపోతే గత సంవత్సరం ఎంత ఖర్చు చేశారో, ఎంత లాప్స్ అయిందో, అందుకు కారణాలు ఏమిటో చెప్పమనండి. రిసోర్సెస్ మొబిలైజ్ చేయనందువల్ల ప్లాన్ కట్ అయిందా ? లేక వేరే కారణాలా ?

మిస్టర్ స్పీకర్ :—ఈ సమాచారం బుక్‌లో ఉంటుంది. వారిని చూడనివ్వండి...

శ్రీ సి. రామచంద్రయ్య.—1987-88 సంవత్సరపు ఫిగర్స్ ఇచ్చాను. రు. 1540 కోట్ల 28 లక్షలు ప్రణాళికా లక్ష్యము అందులో రు. 1115.01 కోట్లు ఖర్చు చేయడమైనది. గత 3 సంవత్సరాలలో అంటే 1985-86లో రు. 1044 వేల కోట్లు బడ్జెట్ అయితే ఖర్చు రు. 942.25 కోట్లు, 1986-87లో రు. 1210 కోట్లు బడ్జెట్ అయితే రు. 1222.41 కోట్లు ఖర్చు. 1987-88లో రు. 1112.42 కోట్లు బడ్జెట్ అయితే ఖర్చు 1115.06 కోట్లు.

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగరరావు:—రాంగ్ ఫిగర్స్. సభ్యుడు ప్రశ్న వేయటం తప్పు. మంత్రిగారు ఇచ్చిన జవాబు తప్పు. ఎట్లా సహించాలి ?

మిస్టర్ స్పీకర్ :— సభను తప్పుదోవ పట్టిస్తే, అందుకు చర్యలు తీసుకోవడం జరుగుతుంది. ముందే తప్పు అని ఎట్లా చెబుతారు ?

శ్రీ సి. రామచంద్రయ్య:— అథంటిక్ ఇన్‌ఫర్మేషన్ ఇస్తున్నాను.

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగరరావు :—బుచ్చయ్య చౌదరిగారు ఈ ప్రశ్న వేసినందుకు క్షమాపణ చెబితే సరిపోతుంది. మన గౌరవాన్ని కుదించినది బుచ్చయ్య చౌదరిగారు కనుక వారు క్షమాపణ చెప్పాలి

శ్రీ సిహెచ్. రాజేశ్వరరావు (సిరిసిల్ల) :—చాలా ముఖ్యమైన సమస్య, మంత్రిగారు ముందు చెప్పినట్లు రు. 1558 కోట్లు ప్రణాళిక క్రింద రాష్ట్రప్రభుత్వం కోరితే కేంద్రప్రభుత్వం రు. 1250 కోట్ల కంటే మించడానికి వీలు లేదని, వనరులను బట్టి నిర్ణయించినది. రు. 1250 కోట్లు ఈ సంవత్సరం తరువాత ఇన్‌ఫ్లేషన్‌ని దృష్టిలో పెట్టుకొంటే మరొక రు. 120 కోట్ల వరకూ పెరగవచ్చు, ఆ విధంగా రు. 1870 కోట్లు అవుతుంది. ప్రతి సంవత్సరం పెరిగే ఇన్‌ఫ్లేషన్‌ని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఏ ప్రభుత్వమైనా అంచనాలు వేసుకోవాలి, నిజంగా గత సంవత్సరం అంచనాలు పూర్తి కావాలి అంటే, దాని ప్రకారంగా

రు. 1575 కోట్లు ఈ సంవత్సరం ఖర్చు చేయాలంటే, గత వోట్ ఆన్ ఎకౌంట్‌ని బట్టి రాష్ట్రప్రభుత్వం రు. 900 కోట్లు కూడా ఖర్చుచేసే పరిస్థితి లేదని చెప్పాము. ఇది వాస్తవమా? ఈ సంవత్సరం రు. 1375 కోట్లు ఖర్చు చేయవలసివస్తే, రు. 950 కోట్ల కంటే మించి ఖర్చు చేసే స్థితిలో లేదనే విషయం వాస్తవమా?

శ్రీ సి. రామచంద్రయ్య :—ఇన్‌ఫ్లేషన్ దృష్టిలో పెట్టుకొని, సక్సీడింగ్ ఇయర్ బడ్జెట్ అవుట్ లే ఎక్కువగా ఉండవలసిన అవసరం ఉందనే విషయంలో నేను వారితో ఏకీభవిస్తున్నాను. కానీ ఈ సంవత్సరం, మన రాష్ట్రమే కాదు, మొత్తం దేశంలోనే "డ్రవుట్ ఆఫ్ ది సెంచరీ" అని డిక్లేర్ చేశారు. అందువల్ల గత 4 సంవత్సరాలుగా రెవెన్యూ అన్ని రాష్ట్రాలలో చాలావరకు తగ్గినది. 1987-88 కంటే 1988-89 బడ్జెట్ అవుట్ లే తగ్గించారు అది ప్రభుత్వం ఖర్చు చేయలేదు అనే ప్రశ్న రాదు.

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగరరావు :— దేశవ్యాప్తంగా కరువు అని కాదు...

మిస్టర్ స్పీకర్ :—సమాధానం ముందే చెప్పబడింది.

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగరరావు :—5 సంవత్సరాల ఫిగర్స్ టేబుల్ మీద ఉంచమనండి.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—ఆల్ రైట్, ప్లేస్ చేస్తారు.

కుటుంబ నియంత్రణ పరిమితికి ఎల్.టి.సి. వంటి సౌకర్యములు పరిమితము చేయుట

2—

*9804—శ్రీ జి. నారాయప్ప (ఉరవకొండ) :—ఆర్థిక శాఖ మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా :

(అ) ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ కేంద్ర అధికారమండలి (సెంట్రల్ కౌన్సిల్) ప్రభుత్వ సహాయము లభించు కార్యక్రమాలలో సంఘటిత భాగంగా చిన్న కుటుంబమును స్వీకరించుటకు సిఫారసు చేసిన విషయం వాస్తవమేనా;

(ఆ) అయినచో, ఎల్. టి. సి., విద్యా సంబంధ రాయితీలవంటి సౌకర్యాలు కుటుంబనియంత్రణ పరిమితివరకు పరిమితి చేయుచూ గృహ నిర్మాణ అడ్వాన్సులు మరియు యితర ఋణములను కుటుంబనియంత్రణ శస్త్ర చికిత్స పొందిన వారి వరకు మంజూరు చేయుటకు ఏదేని ప్రతిపాదన ఉన్నదా?

ఆరోగ్య, వైద్యశాఖా మంత్రి (డా. డి. వెంకటేశ్వరరావు) :

(ఎ) అటువంటి సిఫార్సు ఏదీ లేదు.

(బి) అట్టి ప్రతిపాదన ఏదీ లేదు.

శ్రీ జి. నారాయణప్ప :— అధ్యక్షా, దేశంలో జనాభా విపరీతంగా పెరిగిపోతున్నది. అందువల్ల అనేక ఇబ్బందులు కలుగుతున్నాయి. ఆర్థికంగానూ ఇతరంగా, ప్రణాళికలు అమలు చేయడంలో కూడా ఎన్నో ఇబ్బందులుంటాయి రాష్ట్రంలో సంక్షేమ కార్యక్రమాలు ఎక్కువగా ఉన్నందున, సంతానము ఎక్కువ అవుతోంది. కనుక పరిమిత కుటుంబానికి కొన్ని రాయితీలు ఎక్కువగా ఇవ్వాలి. ఉద్యోగస్థులకు మెడికల్ లీవ్, ఎల్. టి. సి., హౌసింగ్ స్కీములు మొదలైనవి ఇస్తారు. వాటిని పరిమిత కుటుంబానికి మాత్రమే ఇచ్చే ప్రతిపాదన ఉందా? ప్రస్తుతం బలహీన వర్గాలకు కూడా అనేక రాయితీలు ఇస్తున్నారు హౌస్ సైట్స్, పక్కా ఇళ్ళ నిర్మాణం, లోన్స్, బంజరు భూముల పంపకం వంటివి ఎన్నో ఉన్నాయి. అవన్నీ పరిమిత కుటుంబానికి మాత్రమే కాకుండా అందరికి ఇస్తున్నారు. అట్లా కాకుండా, పరిమిత కుటుంబానికి మాత్రమే ఆయా సౌకర్యాలు కల్పిస్తే జనాభా కూడా అదుపు అయ్యేందుకు అవకాశాలుంటాయి. ఈ కార్యక్రమం అమలు జరిపే ప్రతిపాదన ఉందా? ఇప్పటి నుంచి అయినా సాగే ఆస్కారం ఉందా?

డా. డి. వెంకటేశ్వర రావు :— వారడిగిన మొదటి ప్రశ్నకు లేదని చెప్పాను. వారు చెప్పిన కొన్ని రాయితీల విషయంలో ఉద్యోగస్థులకు ఇంక్రిమెంట్లు ఇస్తున్నారు అనే విషయం అందరికి తెలిసినదనే భావిస్తున్నాను. అట్లాగే గృహ నిర్మాణం, ఇళ్ళ స్థలాల కేటాయింపు వంటి ఇతర కార్యక్రమాలు వీకర్ సెక్షన్స్‌కి లోన్స్ ఇచ్చే సందర్భాలలో కొన్ని జిల్లాలలో ఆయా సందర్భం పురస్కరించుకొని, చేస్తున్నారు. దీని మీద ఎటువంటి ఉత్తర్వులు కానీ ఆక్షేపణలు కానీ లేవు.

డా. ఎస్. చంద్రమౌళి (చీరాల) :— కేంద్ర ఆరోగ్య కుటుంబ సంక్షేమ మండలి వారు ఒక పద్ధతి ప్రవేశపెట్టకపోయినా, జిల్లాలలో ఫామిలీ ప్లానింగ్ ఆపరేషన్లు చేయించుకుంటే రాయితీలు ఇస్తున్నారు. 1986-87 మరియు 1987-88 నుంచి చేయించుకొన్న వారికి మాత్రమే రాయితీలు ఇస్తున్నారు కానీ 1985-86వ సంవత్సరములో చేయించుకొన్న వారిని గుర్తించడం లేదు. అటువంటి వారికి కూడా ఇస్తే ఉపయోగంగా ఉంటుంది. ఆ విషయం అమలు చేస్తారా?

మిస్టర్ స్పీకర్ :— (మంత్రిగారితో) గుర్తించండి.

జిల్లా పరిషత్తులలోని పదవులకు సిబ్బందిని భర్తీ చేయు విధానంలో మార్పు

8—

* 8587-సర్వశ్రీ బి. హనుమంతు (పాలేరు), ఎ. చిత్తరంజన్ (ఆచంట), ఎ. నరసింహారెడ్డి (జనగామ), ఎన్. రాఘవరెడ్డి:— పంచాయతీరాజ్ శాఖామంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) జిల్లా ప్రజా పరిషత్‌లలో సిబ్బందిని భర్తీ చేయు విధానంలో, మార్కులు, నిర్వహణ, ఆటలు మొ. వాటి. నేదేని నాధారంగా వున్న ప్రస్తుత ఎంపిక పద్ధతిని మార్పుచేయ వలెనని ప్రతిపాదన ఉన్నదా ;

(ఆ) అయినచో, అందుగూర్చిన వివరము లేవి ?

పంచాయితీ రాజ్ శాఖా మంత్రి (శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు):—

(అ) (ఆ) అవునండీ. ఎంపిక విధానాన్ని మార్చాలని ప్రభుత్వం ఆలోచించింది. కానీ దానిని విరమించుకున్నది

శ్రీ వి. హనుమంతు:— ఇప్పుడు ఎందుకు విరమించుకోవలసి వచ్చింది ?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :— ప్రస్తుతం జిల్లాలలో రెండు సెలక్షన్ కమిటీలు వున్నాయి. గుమాస్తాలు వాటికి సంబంధించి కలెక్టరు అధ్యక్షత క్రింద ఒకటి, జిల్లా పరిషత్తులో వుండే టీచర్స్, ఇతర వేకెన్సీలకు సంబంధించి జిల్లా ప్రజా పరిషత్ అధ్యక్షుని అధ్యక్షత క్రింద ఇంకో సెలక్ట్ కమిటీ వున్నాయి. ఆ రెంటిని కలిపి ఒకటి చేసే బాగుంటుందనే ఆలోచన వచ్చింది. కాని ప్రస్తుతం జిల్లాలలో టీచర్స్ పోస్టులు తక్షణం భర్తీ చేయవలసిన అవసరం వుంది కనుక ఇప్పుడు వున్న పద్ధతి కొనసాగించి జిల్లా పరిషత్ అధ్యక్షుని క్రింద వున్న సెలక్షన్ కమిటీలో ఆ ఖాళీలను భర్తీ చేయటానికి వీలుగా అదే పద్ధతిని కొనసాగించాలని నిర్ణయించడం జరిగింది.

శ్రీ ఎస్. రాఘవరెడ్డి :—విరమించుకోటానికి కారణం ఏమిటి ? మెరిట్ పద్ధతి బాగా లేదని అనుకున్నారా ? ఇప్పుడు ఏ పద్ధతి అనుసరించబోతున్నారు ?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :— రెండు సెలక్షన్ కమిటీలను ఒకటి చేయాలని అనుకున్నాము కాని కొన్ని సాంకేతికపరమైన ఇబ్బందుల వల్ల, ఇప్పుడు విద్యాసంవత్సరం ప్రారంభం అయిన టీచర్స్ పోస్టులను త్వరితంగా భర్తీ చేయవలసివుంది కనుక పాత పద్ధతిని అనుసరిస్తూ వ్రాత పరీక్షలో గతంలో 80 మార్కులు రావాలని వుంటే ఇప్పుడు 85 మార్కులు రావాలనీ, ఓరల్‌లో గతంలో 20 మార్కులు రావాలని వుంటే ఇప్పుడు 15 మార్కులు రావాలని గతంలో మాదిరి జిల్లా పరిషత్ అధ్యక్షుని అధ్యక్షత క్రింద వున్న కమిటీ ఎంపిక చేస్తే సుభంగా వుంటుందనే అదే పద్ధతిని కొనసాగించటానికి నిర్ణయించడం జరిగింది.

డా. జి. కుతూహలమ్మ (వేపంజరి) :— జిల్లా స్థాయిలో వున్న స్టాఫ్ కాని, టీచర్స్‌నుగాని ఎబ్‌జార్బ్ చేసుకోటానికి కాల పరిమితిని నిర్ణయించారా ?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు:— ఎన్నిక అయిన తరువాత జాబితా ప్రకటించిన సంవత్సరం లోపు, ఎబ్‌జార్బు చేసుకోవడం జరుగుతుంది. జాబితా తయారు కాకపోతే జాబితాఅయ్యేవరకూ కొనసాగించిన సందర్భాలు వున్నాయి.

శ్రీ జి. మల్లేశ్ (ఆసిఫాబాద్) :—ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో 200 టీచర్స్ పోస్టులలో రిక్రూట్ చేసుకున్న తరువాత సాంకేతిక కారణాలతో గత రెండు

మాసాల నుండి వేతనాలు ఇవ్వడం లేదు. వారి సర్వీసులను ఎబ్‌జార్బ్ చేసుకున్నారు కాని వేతనాలు ఇవ్వటం లేదు. దానికి మంత్రిగారు ఏం చెబుతారు ?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :—రాష్ట్ర మొత్తంగా టీచర్స్ పోస్టులు ఖాళీగా వున్న వాటిని త్వరగా భర్తీ చేయవలసిందని ఆదేశాలు ఇవ్వడం జరిగింది. ఆదిలాబాద్ విషయం వ్రాతపూర్వకంగా సభ్యులు ఇస్తే ఇబ్బంది వుంటే తొలగించడానికి ప్రయత్నం చేస్తాను.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—సింగిల్ టీచర్స్ పోస్టులు ఖాళీగా పెట్టారు. స్పెషల్ టీచర్స్ పోస్టులు ఖాళీగా వున్నాయి. వాటినికూడా భర్తీ చేయవలసిందని చెప్పారా ?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :—స్పెషల్ టీచర్స్ విషయం విద్యా మంత్రిని అడిగితే సమాధానం వస్తుంది.

శ్రీ కె. ఆదెన్న (సంతనూతలపాడు) :—అనేక పాఠశాలల్లో అనేక టీచర్స్ పోస్టులు ఖాళీగా వుంటున్నాయి. వాటిని ఎప్పటిలోగా భర్తీ చేస్తారు ?

శ్రీ కరణం రామచంద్ర రావు :—త్వరగా భర్తీ చేయాలని ఆర్డర్స్ ఇవ్వడం జరిగింది. చాలాచోట్ల వ్రాత పరీక్షలు జరిగి ఓరల్ పరీక్షలు జరుగుతున్నాయి. కొన్నిచోట్ల అవి కూడా పూర్తి అయ్యాయి.

శ్రీ కె. చిత్తరంజన్‌దాస్ (కల్వకుర్తి) :—సాంకేతికపరమైన ఇబ్బందులు వస్తున్నాయన్నారు. ఆ ఇబ్బందులు ఏమిటి ?

శ్రీ కరణం రామచంద్ర రావు :—వున్న రెండు కమిటీలను మెర్జ్ చేయడంలో సాంకేతికపరమైన ఇబ్బందులు రావడంవల్ల జిల్లా పరిషత్ అధ్యక్షుని అధ్యక్షత క్రింద వున్న సెలక్షన్ కమిటీ ద్వారా టీచర్స్ పోస్టులను భర్తీ చేయాలని ప్రభుత్వం ఆదేశాలు ఇచ్చింది. మెరిట్ ప్రాతిపదికమీద వ్రాత పరీక్షలో 85 మార్కులు, ఓరల్‌లో 15 మార్కులు నిర్ణయించాము. ఎస్. సి., ఎస్.టి. లకు 20, బి. సి. లకు 25 వరకూ వస్తే తీసుకోవాలని చెప్పాము. మిగిలిన వారికి 40 అని చెప్పాము. రెండు కమిటీలను మెర్జు చేయడానికి వచ్చిన ఇబ్బందులను దృష్టిలో పెట్టుకొని పాతవిధానాన్నే ప్రస్తుతం అనుసరిస్తున్నాము.

శ్రీ సి హెచ్. రాజేశ్వరరావు :— సాంకేతిక కారణాలను అడ్డుపెట్టి, కొన్ని సృష్టించి రాష్ట్రములో ప్రాథమిక పాఠశాలల్లో ముఖ్యంగా పంచాయతీ రాజ్ వ్యవస్థలో 22 వేల ఉపాధ్యాయుల పోస్టులను ఖాళీగా పెట్టారు. దానివల్ల ప్రాథమిక స్థాయిలో అన్ని రకాల విద్యా ప్రమాణాలు పూర్తిగా దెబ్బ తింటున్నవి. ప్రభుత్వం సాంకేతిక కారణాలను అడ్డుపెట్టి ఏ మాత్రము రిక్రూట్ చేయడం లేదు. స్పెషల్ టీచర్సు ఖాళీ అయిన స్థానాల్లో కూడ రిక్రూట్‌మెంటుకు అవకాశం కల్పించడం లేదు. 22 వేలలో ఎన్ని వేల ఉద్యోగాలను యీ సంవత్సరము భర్తీ చేస్తారు?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :—రాష్ట్ర వ్యాపితంగా ప్రాథమిక స్థాయి నుండి హైస్కూల్ స్థాయి వరకు ప్రస్తుతం వున్న వేకెన్సీస్ 5,929.

శ్రీ సిహెచ్. రాజేశ్వరరావు :— దానికి కొలతబద్ద ఏమిటి? వారు 5 వేలు అంటున్నారు. నేను 22 వేలు అంటున్నాను. దీనిని ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. అంటే వంద మందికి ఒక టీచరా, లేక 200 మంది విద్యార్థులకు ఒక టీచరా ?

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :— వారు చెప్పిన లెక్కలో స్పెషల్ టీచర్సు వున్నారా ?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :— సాంక్షను పోస్టులు వుండి, వేకెన్సీస్ వున్నవి జిల్లాలవారీగా అన్నీ కలిపి ప్రాథమిక స్థాయి నుండి ఎస్.ఎస్.సి. స్థాయి వరకు 5,929 మాత్రమే. స్పెషల్ టీచర్సు ప్రశ్న - విద్యాశాఖ మంత్రిగారికి సంబంధించింది.

శ్రీ సిహెచ్. రాజేశ్వరరావు :—ప్రాథమిక స్థాయి నుండి హైస్కూల్ స్థాయి వరకు సాంక్షన్డు బట్ నాట్ ఫిల్డప్, అయిదువేల పైన వున్నవని అన్నారు. అది అంగీకరించాము. కాని సాంక్షను యివ్వకుండా వున్నవి యింకా 20 వేలు వున్నవి. ప్రతి జిల్లా పరిషత్తు నుండి వివరాలు పంపించి వున్నారు. కొత్తగా వచ్చిన మండలాధ్యక్షులు ఘోషిస్తున్నారు మీరు సాంక్షను యివ్వడం లేదని. సాంక్షను చేసి ఫిలప్ చేయకుండా వున్నవి 5 వేలపైన వుంటే సాంక్షను చేయకుండా వున్నవి 20 వేలు వున్నవి. స్పెషల్ టీచర్సుకు ప్రమోషను వస్తే ఆ పోస్టులను అట్లాగే ఖాళీగా పెట్టారు.

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :— సాంక్షను అయి వేకన్సీస్ వున్న వివరాలు చెప్పాను. పోస్టుసు సాంక్షను గాకుండా 20 వేలు వున్నాయంటే ఏమిటో అర్థం కావడం లేదు

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :— స్పెషల్ టీచర్సు 16 వేలు ఆ లెక్కలోకి వచ్చాయా?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :— పోస్టు సాంక్షను కాకపోతే వేకన్సీ ఎట్లా అవుతుంది?

శ్రీ జె.సి. దివాకరరెడ్డి (తాడిపత్రి) :—పోస్టుసు సాంక్షను యివ్వవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వానిది.

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :—ప్రతి సంవత్సరం ప్రాథమిక స్థాయి నుండి హైస్కూల్ స్థాయి వరకు పోస్టుసు క్రియేట్ చేయడానికి ప్రతిపాదనలు ప్రభుత్వానికి అందుతాయి, అదే విధంగా సెవంత్ క్లాస్‌కు పర్మిషను దొరికిన చోట కావలసిన కోర్సులకు సాంక్షను కొరకు వస్తుంది. పని ఒత్తిడిని బట్టి స్పెషల్ టీచర్సు పోస్టుసు క్రియేట్ చేయడమనేది ఎడ్యుకేషను డిపార్టుమెంటుకు సంబంధించిన విషయము. ప్రభుత్వానికి వచ్చిన ప్రతిపాదనలను, గత సంవత్సరము వరకు దృష్టిలో పెట్టుకొని, సాంక్షను అయిన వెకన్సీస్ వున్నవి.

ఈ సారికి అప్పర్ ప్రైమరి స్కూల్ నుండి హైస్కూల్ వరకు కావలసిన వివరాలు ఇప్పుడు అందుతున్నాయి. వాటి కొరకు సాంక్షను యివ్వడం జరుగుతోంది. 20 వేలు అనేది బహుశః కరెక్టు కాదు.

Sri Ch. Rajeswara Rao:—I must correct, Sir. 16 వేల పోస్టులు స్పెషల్ టీచర్సుగా వున్నవి, సాంక్షను చేసి భర్తీ చేయనివి 5 వేలు వున్నవి. ఇంకో 5 వేలు వేరే వున్నవి, యిట్లా 25 వేల వరకు వున్నవి. ప్రతి జిల్లా పరిషత్తు నుండి వివరాలు తెప్పించుకోండి. పొరపాటు అభిప్రాయము ప్రజలలో పోకూడదు. వారు 5 వేలు అంటున్నారు, మేము 25 వేలు అంటున్నాము.

Mr. Speaker:—That he has already clarified.

శ్రీ ఎస్. రాఘవరెడ్డి :—వారు స్పెషల్ టీచర్సును విశదీకరించి చెబుతున్నారు. స్పెషల్ టీచర్సు విషయంలో కూడా వారి కొరత వుంది. అసలు సింగిల్ టీచర్సు వున్నవి ఎన్ని వున్నవి, లేకపోతే ఆ సింగిల్ టీచర్సు స్కూల్సును మూసివేయండి, లేకపోతుంది.

శ్రీ సి.హెచ్. రాజేశ్వరరావు:—విద్యాశాఖ, పంచాయతీరాజ్ శాఖ విద్య గురించి చూస్తున్నవి. అది ప్రాథమిక విద్య. రెండు శాఖల చర్చించండి, సమన్వయము చేసుకోవాలి. సాంకేతిక నైపుణ్యం యిదేనా?

Mr. Speaker:—I think he has done well to the best of his knowledge and ability.

Sri Ch. Rajeswara Rao:—But Government cannot go on like this. It cannot be let away with this irresponsible answer.

Mr. Speaker:—He has answered responsibly. I always find him answering responsibly.

Sri Ch. Rajeswara Rao:—No, what he has said is absolutely wrong.

శ్రీ పి. గంగారెడ్డి (గిద్దలూరు) :- 5 వేలు ఖాళీగా వున్నవా 25 వేలు ఖాళీగా వున్నవా అనేది ప్రశ్న కాదు. ఎన్ని ఖాళీగా వున్నా భర్తీ చేయాలి. టీచరు పోస్టులు ఖాళీగా వున్నవి. పాత కమిటీలు, క్రొత్త కమిటీలు వున్నవి. కాని పని మాత్రము పూర్తి కావడం లేదు. మంత్రిగారు యిప్పుడు చెప్పింది, యీ హౌస్ గమనించిందో లేదో – సాధ్యమైనంత త్వరలో అన్ని కూడా పూర్తి చేసి సెలక్టు కమిటీలు కూర్చుని, టీచర్సును సెలక్టు చేసి, వేస్తామన్నారు. నేను కోరేది, స్కూల్సు ప్రారంభం అయి మాసం రోజులు అయింది. అన్ని జిల్లా పరిషత్తుల్లో వున్నటువంటి ఖాళీలను – సెంతమ్ను పూర్తిచేసి – ఫలానా తేదీలోగా భర్తీచేస్తామనే ఎస్యూరెన్సును యీ హౌస్ కు యిస్తారా? కనీసం అది చెప్పక పోయినా ఫలానా మాసములో పూర్తిచేస్తామని ఎస్యూరెన్సు యిస్తారా?

శ్రీ కరణం రామచంద్రరావు :— ఇప్పటికే భర్తీ చేసే కార్యక్రమము కొనసాగుతున్నది. వివిధ జిల్లాలో వివిధ తేదీలు పెట్టారు. వచ్చే నెలాఖరు వరకు పూర్తి చేయడానికి అందరికీ తెలవడం జరుగుతుంది.

కల్తీ ఎరువుల అమ్మకము

4—

* 9092 — సర్వశ్రీ వి. శ్రీరాములు (వర్ధన్నపేట), ఎ. నరేంద్ర (హిమాయత్‌నగర్), సిహెచ్. విద్యాసాగరరావు, ఆర్. శ్రీనివాస్‌రెడ్డి (రామాయంపేట), బి. బాల్‌రెడ్డి (కారవాన్) :— వ్యవసాయ శాఖా మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా :

(అ) కల్తీ ఎరువులు, క్రిమి సంహారకములు మరియు విత్తనముల అమ్మకం వలన మన రాష్ట్రంలోని రైతులు కోట్లాది రూపాయల నష్టానికి గురైన విషయం వాస్తవమేనా ;

(ఆ) అయినచో, అట్టి కల్తీ మందులు అమ్మకటను అణచుటకు తీసుకొన్న చర్యలేవి ?

వ్యవసాయ శాఖా మంత్రి (శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు):—

(అ) ప్రమాణాల మేరకు లేని నాసిరకం సస్య రక్షణ మందులు, విత్తనాలకు సంబంధించి 1987-88లో ఫిర్యాదులు అందాయి.

(ఆ) విత్తనాలు, పీడల మందులకు సంబంధించి ప్రజల నుండి అందిన ఆరోపణల పై దర్యాప్తు చేసి, ఫిర్యాదులను పరిష్కరించడానికి తగిన చర్యలను ప్రారంభించడం అయింది.

అంతే కాకుండా మంచి రకం విత్తనాలు, ఎరువులు, చీడల మందులు లభ్యంగా వుండేటట్లు గట్టి చర్య తీసుకోవలసిందిగా యంత్రాంగానికి ఆదేశాలు యివ్వడం జరిగింది.

శ్రీ వి. శ్రీరాములు:—అధ్యక్షా, వారు అగ్రికల్చర్ మినిష్టరు అయిన తరువాత యీ సభలో అనేక సార్లు అడగడం జరిగింది. ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో కల్తీ ఎరువులు, పురుగుల మందులు వాడడం వల్ల రైతులు అనేక వందల కోట్ల రూపాయలు నష్టపోతున్నారని అనేక సార్లు వారి దృష్టికి తీసుకు రావడం జరిగింది. ఏప్రిల్ 28, 29 తేదీలలో ఒంగోలులో ట్రేడర్సు, డీలర్సు, మ్యానుఫ్యాక్చరర్సుతో కూడిన ఒక సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. దానికి ఆల్ ఇండియా నుండి అధికారులు వచ్చారు. రాష్ట్ర అధికారులు వచ్చారు. కాని కల్తీ ఎరువులు, పురుగుల మందులు వాడి పత్తి పంట నష్ట పోయిన రైతులు 26 మంది చనిపోయిన తరువాత కూడా ఏ స్టేజిలో ఆప గలిగారు? ప్రభుత్వం చర్య తీసుకోకపోవడం వారి కల్చర్ కాదని అనిపిస్తున్నది అది అగ్రికల్చర్ మినిష్టరుగారియొక్క కల్చర్ కాదు. అది * * * బిహేవియర్‌గా కనిపిస్తున్నది.

మిస్టరు స్పీకర్ — ***అనడం అన్‌పార్లమెంటరీ. అది మంచి పద్ధతి కాదు.

---

* * * Expunged as ordered by the Chair.

శ్రీ వి. శ్రీరాములు: అన్ని పండల కొట్టు నష్టం వచ్చినా దానిని ఆపడానికి తీసుకున్నటువంటి చర్యల గురించి మంత్రిగారు ఏనాడూ సభలో చెప్పలేము. కేవలం సంతోషపరచడానికే నా కల్చర్ అని చెబితే సంతోషించే రైతులు ఎవరూ లేరని చెబుతున్నాను. ఆ సభలోని తీర్మానం 2.3.1 చూడండి. పంపిణీదారులు, ఉత్పత్తిదారులు గ్యారంటీ ఇస్తే తప్ప డీలర్సు పర్చేస్ చేసి ఆ మందులు మార్కెట్లో ఇవ్వలేము అని చెప్పారు. దాని కోసం అవసరమైతే అగ్రికల్చర్ మార్కెటింగు ఆఫీసరు ఆ కాంపిట్సును టెస్టుచేసి జిల్లా స్థాయిలో డీలర్సుకు పంపిస్తే తప్ప ఈ కల్తీ మందుల, ఎరువులయొక్క పీడ విరగబడే పరిస్థితి లేదు. అందువల్ల మంత్రిగారు అది ఒప్పుకొని డీలర్సుకు గ్యారంటీ ఇప్పించగలరా ? ఒక వేళ మిస్‌బ్రాండెడ్ ఏస్తే దానికి పంపిణీ, ఉత్పత్తిదారులు తప్ప డీలర్సు బాధ్యులు కాదని మంత్రిగారు చెప్పగలుగుతారా ?

శ్రీ వసంత నాగేశ్వర రావు:—అధ్యక్షా, తమరు వారిని మందలించారు, నేనేమీ అనకుండా. సంతోషం. వ్యవసాయం బాగా తెలిసిన నాకు, వ్యవసాయదారుల సమస్యలు బాగా తెలిసిన నాకు గౌరవ శాసనసభ్యునిగా శ్రీ వి. శ్రీరాములుగారు సలహా చెబుతున్నారు నా సంస్కారం గురించి నాకు బాగా తెలుసు. నన్ను రెచ్చగొట్టడానికి ప్రయత్నం చేయవద్దు.

శ్రీ వి. శ్రీరాములు:—రెచ్చగొడితే ఏమి చేస్తారు ?

శ్రీ వసంత నాగేశ్వర రావు:—నేను ఏమి చేస్తానో మీకు బాగా తెలుసు.

Sri V. Sriramulu:—It is inefficiency of the department.

Sri Nallapureddi Sreenivasul Reddi:—The Minister is throwing a challenge.

శ్రీ వసంత నాగేశర్వ రావు:—ఆయన నన్ను * * * అన్నప్పుడు గౌరవ సభ్యులు ఖండిస్తే నేను సంతోషించే వాడిని.

(ఇంటర్రప్షన్సు)

మిస్టర్ స్పీకరు :—నాగేశ్వరరావుగారూ, మీరు దానిని గురించి మరచిపోండి.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు : —శ్రీరాములుగారు కల్చర్ తెలుసుకునేట్లు సమాధానం చెబుతాను. అసలు వ్యవసాయం అంటే ఏమిటో, రైతులు అంటే ఏమిటో తెలియని *** ఈవేళ వ్యవసాయదారుల గురించి మాట్లాడుతున్నారు. డిపార్టుమెంటు ఏమి చేస్తున్నదో తెలుసుకోలేని *** ఇక్కడ ప్రశ్నించే అర్హత లేదు.

మిస్టరు స్పీకరు :— నాగేశ్వరరావుగారూ క్వశ్చన్‌కు అన్సరు చేయండి.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు :—అధ్యక్షా, నేను హర్టు అయ్యాను.

---

* * * Expunged as ordered by the Chair.

శ్రీ సి.హెచ్. విద్యాసాగరరావు :.. అధ్యక్షా, మంత్రిగారు ఆవేశంలో చాలా మాటలు మాట్లాడారు. వాటిని మీరు ఎక్స్‌పంజ్ చేయాలి.

శ్రీ ఎన్. రాఘవరెడ్డి :—శ్రీ రాములుగారు అన్న *** అనే మాటను, మంత్రిగారు *** అన్న మాటను ఎక్స్‌పంజ్ చేయండి.

మిస్టర్ స్పీకరు :— వారు *** అన్నది రికార్డు నుంచి పోతుంది. మీరు *** అన్నది కూడా రికార్డునుంచి పోతుంది. నాగేశ్వరరావుగారూ, మీరు అని అనండి.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు :—సంతోషం.

శ్రీ సిల్లసరెడ్డి శ్రీనివాసుల్‌రెడ్డి :—***అనే పదం వాడవచ్చా?

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు :—మీరు అనే వాడతాను. నేను ఎట్లాగ వాడతానో మీకూ తెలుసు.

శ్రీ పి. రామచంద్రారెడ్డి (సంగారెడ్డి) :—మీరు ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పండి.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు :—నేను ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పగలను, తీసుకున్న చర్యల గురించి చెప్పగలను. ఈవేళ జరుగుతున్నటువంటి విషయాల పైన, సాధ్యాసాధ్యాలపైన వివరాలు ఇచ్చే స్థితిలో నేను ఉన్నాను.

(ఇంటరప్షన్సు)

మిస్టరు స్పీకర్ :—నేను చెప్పేది వినండి. నాకు రెండు వైపులనుంచి కోఆపరేషన్ కావాలి. Hereafter when I say 'you must stop' you must stop. I am not going to hear further interruptions like this.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు :— ఈ పురుగుల మందులకు, విత్తనాలకు సంబంధించి ఇక్కట్లు జరుగుతున్నాయని కంప్లయింట్సు రావడం జరిగింది. దానిపైన శాసనసభలోను, బైట చర్చలు జరుగుతున్నాయి. దీనిపైన ప్రభుత్వం చూస్తూ ఊరుకున్నదనే మాట వాస్తవం కాదు. ప్రభుత్వం తీసుకున్న చర్యలవల్ల ఈ వేళ పురుగుల మందులు సక్రమంగా పని చేస్తున్నాయా లేదా అనే విషయం గురించి చెబుతాను. 1987–88వ సంవత్సరంలో పెస్టిసైడ్సుకు సంబంధించి 8,586 శాంపిల్సు తీసుకోవడం జరిగింది. అట్లాగే 1988–89 వ సంవత్సరంలో ఈ మూడు మాసాల కాలంలో 594 శాంపిల్సు తీసుకోవడం జరిగింది. 8,586 శాంపిల్సులో 247 మిస్‌బ్రాండెడ్ అని తేలింది. ఈ సంవత్సరం కూడా అట్లాగే 15 మిస్‌బ్రాండెడ్ అని తేలింది. గత సంవత్సరం సక్రమంగా చేయడం లేదని మన రాష్ట్రంలోని 6 మాన్యుఫాక్చరింగు యూనిట్సు యొక్క లైసెన్సులు క్యాన్సిల్ చేయడం జరిగింది. అలాగే 17 లైసెన్సులను సస్పెండు చేయడం జరిగింది. ఇతర రాష్ట్రాలలో ఉండి ఈ రాష్ట్రంలో అమ్ముకునే వారికి

---

xxxExpunged as ordered by the Chair.

ఉన్నటువంటి 17 సర్టిఫికెట్సును క్యాన్సిల్ చేసాము. అట్లాగే లాస్ట్ ఇయర్ 166 డీలర్ లైసెన్సులు క్యాన్సిల్ చేసాము. ఈ సంవత్సరం 151 డీలర్ లైసెన్సులు క్యాన్సిల్ చేసాము. డీలర్సు స్థాయిలో జరుగుతున్నాదా, మాన్యు ఫాక్చరింగు స్థాయిలో జరుగుతున్నదా అనే విషయం చూసి వారి లైసెన్సుల క్యాన్సిల్ చేయడం జరుగుతున్నది. మన రాష్ట్రంలో మొత్తం 150 కోట్ల రూ.ల పెస్టిసైడ్సు వ్యాపారం జరుగుతూ ఉంటే దానిలో 100 కోట్ల పైచిలుకు ప్రకాశం, గుంటూరు జిల్లాలలో జరుగుతున్నది మేము విజిలెన్సు ఎన్‌ఫోర్స్ మెంటు డిపార్టుమెంటును చేయడం జరిగింది. ఆ డిపార్టుమెంటులో అగ్రికల్చర్ బి. ఎస్. సి. చదువుకున్న వారు లేకపోతే మా డిపార్టుమెంటునుంచి పంపించి ఆ శాంపిల్సు తీసుకొనడానికి అసిస్టెన్సు ఇవ్వడం జరుగుతున్నది.

శ్రీ సిహెచ్. రాజేశ్వరరావు:— అధ్యక్షా, ఈ ఉపన్యాసం అంతా ఎందుకు? ప్రశ్నకు సమాధానం లేదు. ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పమనండి.

శ్రీ సి. నర్సిరెడ్డి (ముక్తల్):— ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పమనండి.

మిస్టరు స్పీకర్:—సప్లిమెంటరీ అడిగారు కనుక దానికి జవాబు చెప్పడం న్యాయం.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు:—ఇప్పుడు మాకు వచ్చినటువంటి ఫిర్యాదులను ఆధారం చేసుకొని చర్యలు తీసుకొంటున్నాము. రైతులను ఎడ్యుకేట్ చేయ డానికి డిపార్టుమెంటల్‌గా ట్రెయినింగు పెట్టినాము. లాస్ట్ ఇయర్ మా కమీషనరు వెళ్ళి అక్కడ కూర్చొని అక్కడ రైతులు ఏ రకంగా మందులు వాడాలో తెలియజేసారు. ఇప్పుడు కల్తీ పెస్టిసైడ్సు రాకుండా ఉండడానికి 2, 3 చర్యలు తీసుకున్నాము. డీలర్ టు డీలర్ అమ్మకుండా డైరక్టుగా మాన్యుఫాక్చరర్సు నుంచి డీలరు కొనే పరిస్థితి గురించి చెప్పాము. డీలర్ ఎప్పటిలోగా ఈ మందులు అమ్మాలి, రైతులు ఏ రకంగా మందులు కొట్టాలి మొదలైన విషయాలపైన ట్రెయినింగు ఇస్తున్నాము.

శ్రీ ఎ. నరేంద్ర:—మేము అడిగే ప్రశ్న వ్యవసాయ మంత్రి మన పట్టి వ్యవహారాల మంత్రి అయితే శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావుగారు గుర్తించి మాట్లా డాలి. కాని మమ్ములను లాంగ్ డ్రమెటిక్‌నికి తీసుకొని పోవడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. ఇందాక ఎనిమీద అనవసరమైన చర్చ జరిగింది. ఇప్పుడు కల్తీ మందులు యేమైతే చేస్తున్నారో, వారికి లైసెన్సులు కేన్సిల్ చేసినామని వారే ఒప్పుకుంటున్నారు. కల్తీ మందులు జరుగుతున్న మాట వాస్తవం. అయితే ఈ కల్తీ మందులు గురించి ఉత్పత్తిదారులు, అమ్మకందార్లమీద తీసుకున్న చర్య యేమిటి? లైసెన్సులు కేన్సిల్ చేసినంతమాత్రాన అది చర్య కాదు. ఆ విధంగా ఉత్పత్తి చేసినవారిమీద ప్రజలకు విశ్వాసం కలిగేటట్లు లీగల్ యాక్షన్ లోకి పోయినారా? ఆ విధంగాపోతే యెంతమందిమీద చర్య తీసుకున్నారు? ఎవరెవరి మీద తీసుకున్నారు అన్నది సభముందు పెడతారా?

మిస్టర్ స్పీకర్ :— ఇప్పుడు మీరు చెప్పింది, వారు చెప్పింది అర్థం అయింది. ఒక సలహా యిస్తాను. మీరు ఎన్ని లైసెన్సులు యిచ్చినా యెన్ని కేన్సిల్ చేసినా క్రొత్త క్రొత్త పేర్లమీద లైసెన్సులు తీసుకుంటున్నారు. అవి కేన్సిల్ అవుతూనే ఉంటాయి. ఆ కల్చర్ కంటిన్యూ అవుతూనే ఉంది. కనుక బేసిక్‌గా యే మందులు తయారు చేసినా దానిలో ఏదో ఉపాయం చేయాలనేది ఉంది. చెప్పండి.

శ్రీ వి. శ్రీరాములు :— నేను ఉత్పత్తిదారుల విషయం అడిగినాను.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— శ్రీరాములుగారు చెప్పింది కూడా అదే.

శ్రీ వి. శ్రీరాములు :— వారిని శిక్షించవలసిన అవసరంలేదు. ఉత్పత్తిదారులు దగ్గర మిస్ బ్రాండ్ అయితే అగ్రికల్చర్ డిపార్టుమెంటు టెస్టుచేసి మిస్ బ్రాండ్ అయిన ఉత్పత్తిదార్ల మీద చర్య తీసుకోండి. కాని అవి అన్ని సీల్ అయివస్తే అనవసరంగా అన్ని జిల్లాలో డీలర్స్ మీద అనవసరంగా చర్య తీసుకోమంటే వద్దా ? మీరు ఆ గ్యారంటీ డీలర్స్‌కు యివ్వండి.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— ఈ అక్రమం జరిగితే ఆ స్టార్టింగ్ యేమిటో కనిపెట్టి దానిని సక్రమంగా గవర్నమెంటు ద్వారా మాన్యుఫాక్చర్ చేయడమా ? లేక ప్రయివేటు ద్వారా చేయడమా అనేది ఆలోచించాలి.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు :— మన రాష్ట్రంలో 17 మేన్యుఫాక్చరింగ్ యూనిట్స్ క్లోజ్ చేయడం జరిగింది. లైసెన్సులు కూడా కేన్సిల్ చేసినాము, అంతేకాకుండా డీలర్స్ యొక్క పట్ల కూడా 188 మందిపైన ప్రాసిక్యూషన్ లాంచ్ చేసినాము. అందులో ముగ్గురికి శిక్షలు కూడా పడడం జరిగింది.

శ్రీ వి. శ్రీరాములు :— ఉత్పత్తిదార్ల దగ్గర మిస్ బ్రాండ్ అయితే డిపార్టుమెంటు టెస్ట్ చేసి వారిపై చర్య తీసుకోవాలి. కాని అవి సీల్ అయి వస్తే అన్ని జిల్లాల్లో డీలర్స్ మీద చర్య తీసుకోమంటే ఎట్లా ? అట్లా చర్య తీసుకోము. అని గ్యారంటీ డీలర్స్‌కు యివ్వండి.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— మీరు దానిని గురించి ఎగ్జామిన్ చేయండి.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు :— దానిని ఎగ్జామిన్ చేస్తున్నాము. డీలర్స్ దగ్గర మిస్ బ్రాండ్ అయినట్లు తేలిన చోట్ల కూడా చర్య తీసుకొంటున్నాము. ఒక విషయం చెబుతున్నాను, అక్కడ నుంచి స్టాండర్డ్ కంపెనీ పేరు ఉన్నవి పెడుతున్నారు. ఒక్కొక్కడు అక్కడ మిస్ బ్రాండెడ్ క్రిమిసంహారక మందులు పెడుతున్నారు వారి పైన చర్య తీసుకుంటున్నాము. వారన్నట్లుగా మాన్యుఫాక్చరల్ లెవెల్ లో మిస్ బ్రాండ్ అయి ఉండి సెల్ రెప్యూటెడ్ కంపెనీలు యేవైతే ఉన్నాయో, అక్కడ కనుక తప్పు జరిగితే క్రింది వారిపైన చర్య తీసుకోవడం జరగదు. ఆ విధంగా మన రాష్ట్రంలో తప్పు చేసిన మేన్యుఫాక్చరర్స్ ఎవరైతే యున్నారో వారిని కూడా మనము 160 దాకా లైసెన్సులు కేన్సిల్ చేసినాము. అంటే సంబంధం లేని మాన్యుఫాక్చరర్స్‌ను హెరాస్

చేసి వారిపైన చర్య తీసుకుందామని కాదు. మాన్యుఫ్యాక్చరర్ లెవెల్‌లో చర్య తీసుకుంటాము. డీలర్ [illegible] లో ఎప్పుడు జరిగితే [illegible] కూడా చర్య తీసుకుంటాము.

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగర్ రావు: ఈ [illegible] కొన్ని లక్షల ఎకరాలలో రైతులు విత్తనాలు వేసుకున్నారు. ప్రభుత్వం ఆంధ్ర ప్రదేశ్ స్టేట్ సీడ్ డెవలప్‌మెంటు కార్పొరేషన్ ద్వారా, మిగతా సంస్థల ద్వారా రైతులకు విత్తనాలు సరఫరా చేసింది. కాని యివి ప్రభుత్వం సప్లయి చేసిన విత్తనాలు కనుక [illegible] మొలకెత్తుతాయని అనుకున్నారు. అయినప్పటికి అవి మొలకెత్తకపోతే సంబంధిత అధికారుల దగ్గరకు వచ్చి ఫిర్యాదు చేసినారు. ఈ విధంగా ప్రభుత్వం సరఫరా చేసిన విత్తనాలు మొలకెత్తలేదని రైతులు దగ్గర నుంచి వచ్చిన ఫిర్యాదులు మీ దగ్గర ఉన్నాయి. దీనికి ఏ ఆఫీసరు మీద చర్య తీసుకోలేదని చెబుతున్నారు. ఒకవేళ మీరు వారి పైన చర్య తీసుకున్నారా? చర్య తీసుకుంటే ఎంతమంది మీద తీసుకున్నారు? రెండవది యీ [illegible] మందులు, విత్తనాలు సప్లయి చేస్తున్నా వారి పైన ఎన్ని కేసులలో ఫైలు చేసినారు? ఎన్ని కేసులలో శిక్షలు పడినాయి? ఇది రెండు సంవత్సరముల నుంచి జరుగుతున్నది. దీనికి సరియైన జవాబు రావాలి.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు: 1987-88 లో 8,227 శాంపిల్స్ సీడ్‌కు సంబంధించి తీసినాము....

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగర్ రావు:— ఎ.పి. స్టేట్ సీడ్ కార్పొరేషన్ వారు సప్లయి చేసిన విత్తనాలు కల్తీ విత్తనాలు, రైతులు వీటిని వేసుకుంటే కొన్ని వేల ఎకరాలలో మొలకెత్త లేదు. దీనిమీద ఏమి చర్య తీసుకున్నారు? ఎ.పి. స్టేట్ సీడ్ కార్పొరేషన్ ద్వారా రైతులకు యివి సప్లయి జరిగిన విషయం మీకు తెలుసునా?

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు:—1987-88 ఆర్థిక సంవత్సరంలో 8,227 శాంపిల్స్ తీసినాము. అయితే ఎ.పి. సీడ్స్ కార్పొరేషన్ యిందులో మొత్తం 415 టన్నుల విత్తనాలు. ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 1987-88 లో వివిధ రకాలయిన విత్తనాలు అమ్మింది. యీ సంవత్సరం యిప్పటివరకు 12,[illegible] మేము అమ్మడం జరిగింది.

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగరరావు:- అమ్మడం కాదు. అవి మొలకెత్త లేదు. ఆ రిపోర్ట్సు ప్రభుత్వానికి వచ్చినాయి. ప్రతి జిల్లాపరిషత్తులో చర్చలు జరిగినాయి, తీర్మానాలు కూడా చేసినాము. మా జిల్లాకు సంబంధించి మంత్రిగారి ద్వారా కూడా మేము ఆ తీర్మానం చేసినాము. దీనిమీద ఏమి చర్య తీసుకున్నారు? ఎవరిని సస్పెండు చేసినారు? ఒకవేళ చర్య తీసుకోకపోతే యెందుకు చర్య తీసుకోరు?

శ్రీ వసంతనాగేశ్వరరావు:—ప్రతి జిల్లానుంచి సబ్‌స్టాండర్డ్ సీడ్స్ వస్తున్నాయనే ఫిర్యాదులు వస్తున్నాయి. ఉదాహరణకు కరీంనగర్ జిల్లాకు సంబంధించిన దానిలో 2 లైసెన్స్‌లు కేన్సిల్ చేసినాము.

శ్రీ సి.హెచ్. విద్యాసాగరరావు :— సీడ్స్ డెవలప్‌మెంటు కార్పొరేషన్ ప్రభుత్వపరంగా రైతులకు కల్తీ విత్తనాలు సరఫరా చేసినారు. ఆ కల్తీ విత్తనాలు సరఫరా చేసిన వారిపైన యే చర్య తీసుకున్నారు? చర్య తీసుకోక పోతే యెప్పుడు తీసుకుంటారు?

మిస్టర్ స్పీకర్ :— మంత్రిగారూ, స్పెసిఫిక్ క్వశ్చన్ యేమిటంటే సీడ్ డెవలప్‌మెంటు కార్పొరేషన్ వారిపైన ఏమైనా చర్య తీసుకున్నారా? అని.

(జవాబు లేదు.)

శ్రీ ఎం. బాగారెడ్డి: — ఇది చాలా ముఖ్యమైన సమస్య. ఇది గత సంవత్సరం నుంచి వస్తున్నది. మేము అడిగేది ఒకటయితే మంత్రిగారు వేరేది చెప్పి మమ్మలను యిన్‌డైరెక్టుగా వేరే వైపుకు లీడ్ చేసినట్లు కనిపిస్తున్నది. కనుక దీనిని పోస్టుపోన్ చేసి సమగ్రమైన యిన్ఫర్మేషన్ యిస్తే బాగుంటుంది.

శ్రీ పి. వెంకటపతి :— దీనిమీద చర్చించడానికి ఒక గంట సమయం యివ్వాలి.

మిస్టర్ స్పీకర్ :—ఇందులో రెండు విషయాలు ఉన్నాయి. ఒకటి మంత్రిగారు అపోజిషన్ లీడర్స్ అందరితో దీనిని చర్చించి ఒక నిర్ణయానికి రావాలి. రెండవది మీరు అగ్రికల్చర్ డిమాండు బడ్జెటులో వచ్చినప్పుడు దీనిని గురించి అడిగితే బాగుంటుంది.

శ్రీ సి.హెచ్. విద్యాసాగర్ రావు:— కొన్ని వేల ఎకరాలలో రైతులు విత్తనాలు వేసుకొని అవి మొలకెత్తక బాధపడుతున్నారు. ఇది ప్రతి జిల్లా పరిషత్తులో చర్చించడం జరిగింది. సంబంధిత అధికారులపైన యే చర్య తీసుకుంటారో చెప్పాలి.

(జవాబు లేదు)

స్పీకర్‌గారు నా రెస్క్యూకి రావాలి. తమరు అయినా డైరెక్టు చేయక పోతే ఎట్లా?

Mr. Speaker:— I am coming to your rescue. I am not avoiding it.

శ్రీ సి.హెచ్. విద్యాసాగరరావు :— చర్య తీసుకోవడానికి He is avoiding. Let him take stern action. దీనిని పోస్టుపోన్ చేయాలి.

శ్రీ వసంత నాగేశ్వరరావు:— పోస్టుపోన్ చేయవలసిన అవసరంలేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్ :— ఇక్కడ రెండు రెండు యాస్పెక్ట్సు ఉన్నాయి. ఒకటి బడ్జెట్ డిమాండ్స్ వచ్చినప్పుడు మీరు దీనిని అడగవచ్చును; రెండవది మంత్రిగారి చాంబర్‌లో మీ అందరినీ పిలిచి ఒక గంట కాని రెండు గంటలు కాని కూర్చొని దీని మీద తున్నాంగా ఒక నిర్ణయానికి రమ్మనండి.

శ్రీ సి.హెచ్. విద్యాసాగర్ రావు: —సంబంధిత ఇష్యూ నెగేషన్ మీద చర్య తీసుకోవడానికి అభ్యంతరం ఏమిటి? రైతులు విత్తనాలు వేసుకొని నష్టపోయినారు. దానిమీద చర్య తీసుకోకపోతే ఎట్లా?

శ్రీ సి.హెచ్. రాజేశ్వరరావు: ముఖ్యమంత్రిగారికి ఒక సమాచారం ఇస్తున్నాను. ఇప్పుడు మంత్రిగారు చెప్పినట్లు ఇది కనీ మందుల తయారుచేసిన చోట కాని. అమ్మినచోట కాని లైసెన్సు గవర్నమెంట్ కఠినమైన క్రిమినల్ చర్యలు తీసుకున్న సందర్భాలు ఎవరెవరిపైన శిక్షలు పడిన సందర్భాలు వున్నాయా అనే దానికి సమాధానం రావాలి. ఈ విత్తనాల కల్తీ గురించి ఇటీవల ప్రభుత్వ పాలసీలో మార్పు వచ్చింది. అగ్రికల్చర్ డిపార్టుమెంటు చేయవలసిన విధి కో-ఆపరేటివ్ కు ఇచ్చినారు. కరీంనగరు జిల్లాలో జరిగినటువంటి విషయం మీరందరు పత్రికలలో చూసి ఉంటారు. కొన్ని వందల మంది విత్తనాలు కొనుక్కొని వాటిని వేసి విత్తనాలు మొలవలేదు. రైతులు కోట్ల కొలది రూపాయలు నష్టపడ్డారు. సాధ్యమైనంత గొలగుదేశం పెద్దలు వార్తా పత్రికలు కూడా చెప్పినప్పటికి ప్రభుత్వము స్పందించలేదు. విత్తనాలు కల్తీ, ఎరువులు కల్తీ, మందులు కల్తీ, ఇప్పుడు కల్తీ అయితే యిక మీరు దీని మీద తీసుకున్న చర్యలు ఏమిటో వివరిస్తారా?

ముఖ్యమంత్రి (శ్రీ యన్. టి. రామారావు): ఒకటి ఎరువు విషయం. రెండవది విత్తనాల విషయం గురించి సభ్యులు అడుగుతున్నారు. పురుగుల మందుల కల్తీ విషయం ఒకటి. ఎరువులను ఎసెన్షియల్ కమోడిటీస్ లో చేర్చాలని కేంద్రప్రభుత్వాన్ని కోరడం జరిగింది. పెస్టిసైడ్సు, ఫర్టిలైజరు కూడా చేర్చినట్లయితే కఠినమైన చర్యలు తీసుకోవడానికి వీలు ఉంటుంది. కాని అట్లాంటిది ఏమీ జరుగలేదు. సెంట్రలు గవర్నమెంటు నుంచి అందు రాలేదు. డి. జి. విజిలెన్సు, ఎన్ ఫోర్సుమెంటుకు వాళ్ళను నియమించేయడం జరిగింది. పురుగుల మందుల, ఫెర్టిలైజర్సు కల్తీల విషయములో వారిమీద చర్యలు తీసుకోవడానికి అధికారాలతో వారికి వాళ్ళను సంక్రమింపచేయడం జరిగింది. కఠినమైన చర్యలు తీసుకోవడానికి వారికి అవకాశం ఉంటుంది. గుంటూరు జిల్లాలో జరిగినటువంటి వ్యవహారంలో ప్రభుత్వము తీసుకున్న చర్యలు సభ్యులు గమనించే ఉంటారు. పెద్ద పెద్ద వ్యాపారస్థులను పట్టుకోవడం జరిగింది. చర్యలు తీసుకోవడం జరుగుతుంది. ఇది ఎన్ ఫోర్సుమెంటుకు అప్పగించేయడం జరుగుతుంది.

శ్రీ యన్. రాఘవరెడ్డి: — కరీంనగరులో కొన్ని లక్షలు కుంభకోణం జరిగినట్లు చెబుతున్నారు. దాని మీద విచారణ జరిపించండి.

శ్రీ యన్. టి. రామారావు: —విత్తనాల విషయం నేను యింకా చెప్పలేదు. నన్ను చెప్పనివ్వండి విత్తనాలకు సబ్సిడీ ఇస్తున్నాము. మూడు రూపాయలు కిలో చొప్పున వేరుశనగ విత్తనాలు సప్లయి చేయడం జరిగింది. ఈ సంవత్సరము డిమాండు పెరిగింది. రైతాంగానికి ఈ సంవత్సరం

వచ్చినటువంటి డిమాండు పూర్తిగా తట్టుకోలేకపోయినటువంటి మాట వాస్తవము. పద్ధతి మార్చడం జరిగింది కొద్దిమందికే కాకుండా, మధ్య, సన్నకారు రైతులకు క్వాలిటీసీడ్సు వారి అందరికీ సప్లయిచేసే వారికి కూడా సరియైన అవకాశం యివ్వాలి. పెరుగుతున్న డిమాండు తట్టుకోవడానికి విత్తనాలు సరఫరా యింకా పెంచే అవకాశాలు కలిగించాలని ప్రభుత్వం. సింగిల్ విండో సిస్టమ ద్వారా చేయాలి. డిమాండును తీర్చడానికి చర్యలు తీసుకోవడం జరుగుతూంది అని మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీ యస్. రాఘవరెడ్డి:– కరీంనగరు జిల్లాలో సరఫరా చేసినటువంటి విత్తనాలు గురించి ముఖ్యమంత్రిగారు సమాధానం చెప్పాలి. కల్తీ విత్తనాలు సరఫరా చేశారు. దీని మీద విచారణ చేయించండి.

మిస్టర్ స్పీకరు:— దయచేసి సభ్యులు సహకరించండి. అన్నింటికి జవాబులు వస్తాయి.

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగరరావు:–కల్తీ విత్తనాలు సరఫరా చేసినటువంటి సీడ్సు కార్పొరేషను వారి మీద చర్యలు తీసుకున్నారా అనే దానికి జవాబు లేదు. ఏ.పి. సీడ్సు కార్పొరేషను వారు సప్లయి చేసినటువంటి విత్తనాలు ఈ సంవత్సరము మొలవ లేదు. సింగిల్ విండో సిస్టము ద్వారా విత్తనాలు సప్లయి చేశారు. దీని మీద కరీంనగరు జిల్లా పరిషత్తు వారు ఒక రిజల్యూషను పాసు చేసారు. సంబంధిత అధికారుల మీద మీరు ఏమి చర్యలు తీసుకుంటున్నారు ?

శ్రీ యన్.టి. రామారావు:— 1987-88 సంవత్సరమునకు 11,256 టన్నుల విత్తనాలు సరఫరా చేస్తే 1988—89 సంవత్సరమునకు 12715 టన్నుల విత్తనాలు సరఫరా చేయడం జరిగింది. డిమాండు పెరిగింది. విత్తనాలు బాగానే ఉన్నాయి. కంప్లయింట్స్ ఏమైనా ఉంటే లిఖితపూర్వకంగా వ్రాసి యిస్తే దాని మీద చర్యలు తీసుకుంటాను.

శ్రీ సిహెచ్. విద్యాసాగరరావు:— జిల్లా పరిషత్తు వారు రిజల్యూషను పాసు చేశారు.

Sri N.T. Rama Rao:— Please send a copy of the Resolution to me and then I can take action on that.

శ్రీ యం. బాగారెడ్డి:—విద్యాసాగరరావు గారు, రాజేశ్వరరావు గారు కరీంనగరుజిల్లాలో డిపార్టుమెంటల్ గా ప్రొక్యూరుచేసినటువంటి విత్తనాలు సరఫరా చేస్తే అవి మొలవలేదు అని అన్నారు. లక్షలాది రైతులు దీని వలన నష్టపడినారు. ఈ వాస్తవాలు పేపరులో కూడా వచ్చినవి. ఇది అందరికి తెలిసినటువంటి విషయమే. గవర్నమెంటు ఆఫీసర్సు మీద ఏమి చర్యలు తీసుకుంటున్నారో ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పాలి.

శ్రీ యన్. టి. రామారావు :— గత నాలుగు సంవత్సరాలుగా కొన్ని ప్రాంతాలలో వర్షాలు లేని కారణముగా యీ సంవత్సరము వర్షాలు కురవడం

వలన రైతులలో కొంత ఆశ కలిగింది. దాని మీద డిమాండు పెరిగింది. సభ్యులు దగ్గర ఏమైనా అక్రమాలు జరిగినట్లుగా వివరాలు ఉంటే వాటిని వ్రాసి నాకు పంపిస్తే దాని మీద తగిన చర్యలు తీసుకుంటాను.

(ఇంతలో చాలామంది సభ్యులు లేచారు)

మిస్టర్ స్పీకరు :— రజబలీ గారు — మీరు చాలా గొప్ప పార్లమెంటేరియన్. గొప్ప అనుభవజ్ఞులు. యిది డిబేటా? క్వశ్చన్ అవరా?

(ఇంతలో నర్సిరెడ్డిగారు మాట్లాడడానికి లేచారు)

మిస్టర్ స్పీకరు :— నర్సిరెడ్డిగారు..నోటీసులో ఉన్న వారి పేర్లే కంప్లీటు కాలేదు. యింకా జాల్ రెడ్డిగారు గదితరులు ఉన్నారు.....

శ్రీ సి. నర్సిరెడ్డి : అయితే పేరు లేని వారికి అవకాశం యివ్వరా? అట్లాగ యిదివరకు అవకాశం యివ్వలేదా? మీరు లీడరుగా నాకు అవకాశం యివ్వరా?

(Several Opposition Members rose and sought for one hour discussion)

Mr. Speaker :— I will allow half-an-hour discussion on this.

Now, I will allow only one supplementary to the remaining questions.

Let us go to the next question.

<u>అడవుల నిర్మూలన</u>

5—

* 8665—సర్వశ్రీ వి. రాంభూపాల్ చౌదరి (కర్నూలు), ఎస్. సాంబయ్య (చిలకలూరిపేట) :— అటవీ శాఖ మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా :

(అ) పెద్ద మొత్తముల అడవుల నిర్మూలన మరియు చిన్న కొండలు, గుట్టలలోని చెట్టు చేమల నిర్మూలనా ఫలితంగా జీవశాస్త్ర సంబంధమైన మార్పులు మరియు వర్షపాతము సన్నగిల్లుట వంటివి జరుగుతున్న విషయం వాస్తవమేనా ; అయినచో, వాటిని నివారించుటకు తీసికొన్న చర్యలేవి ;

(ఆ) అడవుల సమానీకృత పెంపుదలకు దోహదకరంగా హెలికాప్టరులను వినియోగించుచూ విత్తనములు చల్లుటకు ఏదేని ప్రతిపాదన ఉన్నదా ?

అటవీ శాఖామాత్యులు (శ్రీ జి. ముద్దుకృష్ణమ నాయుడు) :— (అ) అవునండి. సి.బి.డి.ఎ., ఆర్.ఎఫ్.డబ్ల్యు.పి., డి.పి.ఎ.పి., ఎన్.ఆర్,

ఇ.పి., ఆర్.ఎస్.పి.ఎస్.పి., ఆర్.వి.పి. వంటి ప్రాంతాల ఉప ప్రణాళిక వంటి వివిధ పథకాల క్రింద ఎంపిక చేసిన ప్రదేశాల్లో, దృష్టికి గురైన అటవీ ప్రాంతాలలో తిరిగి అడవులను పెంచే పనిని చేపట్టడం జరుగుతున్నది.

(ఆ) విమానాల ద్వారా విత్తనాలను చల్లే కార్యక్రమాన్ని శాఖ చురుకుగా పరిశీలిస్తున్నది.

శ్రీ వి. రాంభూపాల్ చౌదరి :—అడవులకు సంబంధించి ప్రశ్న అని దీనిని స్పీకరుగారు ఈ ప్రశ్నను అడవులలోకి పంపించడం జరిగింది. పూర్తిగా అడవులను కొట్టివేయడం వలన, కొండలను తొలగించడం జరుగుతూంది. దీనికి ఎవరు బాధ్యులు? అధికారులు బాధ్యులా. డిఫారెస్టేషను జరగడానికి ఎవరు కారకులు? డీఫారెస్టేషను జరగడానికి కారణాలు ఏమిటి? మంత్రిగారు విమానాలద్వారా విత్తనాలను చల్లే కార్యక్రమాన్ని శాఖ చురుకుగా పరిశీలిస్తున్నదని చెప్పారు. మంత్రిగారు చురుకుగా విత్తనాలు హెలికాప్టరు ద్వారా చల్లించే కార్యక్రమము చేపడతారా అని ప్రశ్నిస్తున్నాను.

శ్రీ జి. ముద్దుకృష్ణమ నాయుడు:-- జనాభా పెరుగుదలవల్ల అడవుల మీద వత్తిడి పెరిగిపోయింది. భారత దేశంలోనూ, ప్రపంచంలోనూ మన 9
రాష్ట్రములోనూ కూడా అడవులు అంతరించి పోవడానికి ప్రజలు కూడా కొంత కారణముగా కనబడుతున్నారు. వారే కాకుండా, కొంత ఉద్యోగస్తులు కూడా కారణం కావచ్చు. అ వాసీ ఉప ప్రణాళిక స్కీము క్రింద వివిధ ఎక్విప్ మెంట్స్‌తో 16 స్కీములు ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. అడవుల పెంపకం విషయంలో విమానాల నుండి ఎక్స్‌పెరిమెంటల్ బేసిస్ క్రింద విశాఖపట్టణంలో ట్రైబల్ ఏరియాలో 2 వేల హెక్టార్లలో విత్తనాలను ఈ ఏడాది చల్లించాలని ప్రభుత్వము నిర్ణయించుకొన్నట్లు తెలియజేస్తున్నాను.

పోలీసు రవాణా వ్యవస్థలో అవకతవకలు

6—

* 8710—సర్వశ్రీ సి. విఠల్ రెడ్డి (నర్సపూర్), కె. అచ్చెన్న :—అంతరంగిక శాఖ మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా :

(అ) పోలీసు రవాణా వ్యవస్థ (పి.టి.ఓ.) లో వాహనములు కొనుగోలు చేయుటలో 20 కోట్ల రూపాయల మేరకు అనేక అవకతవకలు జరిగిన విషయం వాస్తవమేనా ;

(ఆ) దీనిపై విచారణ ఏదైనా జరిపించారా, లోపాలకు బాధ్యులైన వారిపై తీసికొన్న చర్య ఏమి ?

హోం శాఖామంత్రి (శ్రీ కె. శివప్రసాదరావు) :—(అ) లేదు.

(ఆ) ఈ ప్రశ్నకు తావు లేదు.

శ్రీ సి. ఎస్. రెడ్డి:- వెహికల్స్ కొనుగోలు చేయడంలో 20 కోట్ల రూపాయల విలువ మేరకు అవకతవకలు జరిగాయని అన్ని పత్రికలలో ప్రముఖంగా వచ్చింది. ఆ వాహనాలు కొనుగోలు చేయడంలో సంబంధిత బాధ్యులైన అధికారులు ఎవరు? ఈ విషయం పత్రికలలో వచ్చినప్పటికీ రాష్ట్ర ప్రభుత్వము ఇంకా ఎంక్వయిరీ ఎందుకు చేయలేదు? ఆ కారణాలను సభా సమక్షములో ఉంచుతారా?

శ్రీ కె. శివప్రసాదరావు:- 1984 సంవత్సరంలో 12 టన్నుల వాహనాలు కొనుగోలు చేయమని రిక్వెస్టు ఆర్డర్లు ఇవ్వడం జరిగింది. దానితో కొనుగోలు చేయవలసిన వాటికి కెపాసిటీ 1 1/2 టన్నుల వాహనాలకు బదులుగా 9 టన్నుల వాహనాలు కొనడం జరిగింది. అందులో లక్ష 50 వేల రూపాయలు అవకతవకలు జరిగాయి. దానిపై ఎంక్వయిరీ చేసి, డిస్ట్రిక్ట్ మేజిస్ట్రేట్ గా అధికారాలు కలిగివున్నట్లు నిర్ణయించడం వల్ల సంబంధిత ఉద్యోగిని సస్పెండ్ చేశాము. తీసుకొన్న వాహనాల్లో అన్యాయం ఏమీ జరగలేదు.

వక్ఫ్ బోర్డు ఉద్యోగులకు వేతనముల చెల్లింపు

*9359- శ్రీ మహమ్మద్ జానీ (గుంటూరు-I): వక్ఫులు మరియు చక్కెర శాఖ మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) వక్ఫుబోర్డు ఉద్యోగులకు గత 5, 6 మాసాల నుండి వేతనములు చెల్లించుట లేదన్న విషయం వాస్తవమేనా;

(ఆ) అయినచో, దీనిపై ప్రభుత్వం తీసికొన్న చర్య ఏమి?

వక్ఫ్ శాఖామంత్రి (శ్రీ ఎన్. ఫరూఖ్):— (అ) కాదండి.

(ఆ) ఈ ప్రశ్న ఉత్పన్నం కాదు.

శ్రీ మహమ్మద్ జానీ :— మంత్రిగారు 'ఏ' కు సమాధానమిస్తూ, కాదని అన్నారు. అయితే 1988 సంవత్సరములో ఏ మాసములో జిల్లాలో పని చేస్తున్న వక్ఫ్ బోర్డు ఉద్యోగులకు జీతాలిచ్చారు? రెండవది, వారికి చెల్లిస్తున్న జీతాలు చాలా తక్కువన్న విషయం వాస్తవమేనా? మూడవది, ఉద్యోగ సంఘాలు ప్రభుత్వానికి అర్జీలు సమర్పిస్తూ, దేవాదాయ శాఖ ఉద్యోగులతోపాటు సమానంగా జీతభత్యాలు యివ్వాలని విజ్ఞప్తి చేసిన మాట వాస్తవమేనా? అయితే ప్రభుత్వము తీసుకొన్న చర్య ఏమి?

శ్రీ ఎన్. ఫరూఖ్ :—వేతనాలకు సంబంధించి బాకీలు ఏమీ లేవు. అసెంబ్లీలో ఈ ఇష్యూ వచ్చినప్పుడు, వేతనాలు యివ్వడం జరిగింది. గత అసెంబ్లీలో 1985లో ఈ విషయం తీసుకొని రావడం జరిగింది. వారి జీతాలు ప్రభుత్వోద్యోగులతో సమానంగా ప్రభుత్వము యిచ్చే ప్రసక్తి లేదు.

శ్రీ మహమ్మద్ జానీ :— వారి జీతాలు తక్కువగా వున్నాయా లేదా దేవాదాయ శాఖ ఉద్యోగులతో పోల్చితే? మంత్రిగారు సమాధానము చెప్పాలి.

శ్రీ ఎస్. ఫరూఖ్ :— ప్రభుత్వానికి సంబంధము లేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్:—కంపారిటివ్‌లీ పరిశ్రమోద్యోగులతో పోల్చితే తక్కువగా వున్నాయా లేదా అని అడుగుతున్నారు.

(సమాధానము లేదు.)

మిస్టర్ స్పీకర్ : —సభ్యుడు, మంత్రిగారి కోరిక పై ప్రశ్నలు నెం. 8 (8869), 9 (7934) వాయిదా వేయడమైనది.

మత్స్యకారులకు ఎక్స్‌గ్రేషియా

10

* 8240—సర్వశ్రీ టి. ఎస్. ఎల్. నాయక్ (సంతర), ఎం. వి. వి. రామారావు (రామచంద్రాపురం), బి. రామారావు(పెద్దాపురం), జి. బుచ్చయ్య చౌదరి: —మత్స్య పరిశ్రమల మరియు పశుసంవర్ధక శాఖా మంత్రి దయచేసి ఈ క్రింది విషయములు తెలిపెదరా:

(అ) సముద్రములోగాని, నదులలోగాని వేట సమయంలో చనిపోయిన మత్స్యకారులకు 10,000 రూపాయల ఎక్స్‌గ్రేషియాను ఇవ్వదలచిన విషయం వాస్తవమేనా;

(ఆ) చనిపోయిన మత్స్యకారుల కుటుంబాలకు సదరు మొత్తము చెల్లించని విషయం వాస్తవమేనా; అయినచో, అందుకుగల కారణములేవి;

(ఇ) అట్టి 10,000 రూపాయలను పెంచుటకు ఏదేని ప్రతిపాదన ఉన్నదా; అయినచో, అందుకుగాగల వివరములేవి?

పశుసంవర్ధక మత్స్య శాఖామంత్రి (శ్రీ రెడ్డి సత్యనారాయణ):—

(అ) సముద్రంలో లేదా ఇతర జలాలలో వాస్తవంగా చేపలు పడుతున్నప్పుడు మరణించిన లేదా శాశ్వతంగా అంగ వైకల్యం పొందిన మత్స్యకారుల కుటుంబాలకు రూ. 5,000 లు, తాత్కాలికంగా అంగ వైకల్యం పొందిన వారికి రూ. 1,000 లు ఎక్స్‌గ్రేషియా సహాయాన్ని మంజూరు చేసే అధికారాన్ని జిల్లా కలెక్టరకు ఇస్తూ 27-2-1984 తేది సాంఘిక సంక్షేమ (పి) శాఖ ఎం.ఎస్. నెం. 83 జి.ఓ. లో ఉత్తరువులు జారీ చేయడం జరిగింది. అయినప్పటికి శాఖాపరమైన పథకం క్రింద 1985–86, 1986–87 లో మరణించిన మత్స్యకారుల చట్టపరమైన వారసులకు రూ. 10,000 లు ఎక్స్‌గ్రేషియా చెల్లించడం జరిగింది. 1987–88 సంవత్సరంలో ప్రభుత్వం గ్రూపు యాక్సిడెంటు ఇన్సూరెన్సును ప్రవేశపెట్టింది. దాని క్రింద మరణించిన మత్స్యకారుల న్యాయబద్ధమైన వారసులకు రూ. 15,000 లు అంగ వైకల్యం పొందిన వ్యక్తికి రూ. 7,500 లు భీమా మొత్తాన్ని పొందుతారు. ఒక్కొక్క వ్యక్తికి చెల్లించవలసిన భీమా ప్రీమియం రూ. 9.00 లు కేంద్ర ప్రభుత్వం, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వేరి సమానంగా చెల్లిస్తాయి. ఈ సంవత్సరంలో ఒక లక్షా 11 వేల 1'1 మంది మత్స్యకార్లను ఈ పథకం క్రిందికి తీసుకురావడం జరిగింది.

(అ) కాదండి.

(ఇ) పై (ఎ) ప్రశ్నకు ఇచ్చిన సమాధానం దృష్ట్యా, ఈ ప్రశ్నకు తావు లేదు.

[illegible] : [illegible] సముద్రములో గాని [illegible] గాని చనిపోయిన [illegible] 10 [illegible] [illegible] నిర్ణయించినటు [illegible] ఉన్నాయి. [illegible] చనిపోయిన [illegible] [illegible] 5 వేలు [illegible] ఇవ్వవలసిన వారికి [illegible] 15 వేల రూపాయల [illegible] ఈ స్కీము ప్రభుత్వము ప్రవేశ పెట్టి [illegible] ఈ స్కీము [illegible] అయితే అటువంటి వారికి [illegible] చేస్తూ [illegible] ముతో చనిపోయినప్పుడు [illegible] [illegible] అంటున్నారు. సముద్రంలో చనిపోయిన [illegible] బాడీని తీసుకు [illegible] మన పని. ఇందుకు ప్రభుత్వం [illegible] చనిపోయిన ఒక నెలలోపల ఎక్స్‌గ్రేషియా [illegible] చేస్తారా?

శ్రీ [illegible]: చనిపోయిన కుటుంబాల వారికి 5 వేల రూపాయలు ఇవ్వాలని [illegible] చెప్పడం జరిగింది. మిగతా [illegible] ఇవ్వాలని చెప్పాము. ఇవ్వలేని కేసులలో [illegible] 5 వేలు ఇప్పించడానికి ప్రభుత్వము సిద్ధంగా ఉంది. [illegible] స్కీము [illegible] 10 [illegible] తీసుకు రావడం జరిగింది. [illegible] 20 [illegible] నుండి ప్రవేశ పెట్టాలని— సముద్రంలో చనిపోయినా, మిగతా [illegible] చనిపోయినా, చనిపోయి వట్లు, అసిస్టెంట్ డైరెక్టరు కన్ఫర్మ్ చేస్తే వెంటనే 10 వేల రూపాయలు యిచ్చే ఏర్పాటు చేయడం, 15 వేల రూపాయల స్కీము కూడా ప్రవేశ పెట్టడం రిపోర్టు రాగానే ఇంప్లిమెంట్ చేయడం జరిగింది.

ప్రకటన

—శ్రీ వి. శ్రీరాములు, ఎం. ఎల్. ఏ., గారి అరెస్టు, విడుదల గురించి

Mr. Speaker :— I am to annouce that Sri V. Sreeramulu M. L.A. was arrested in Bashocr Bagh on 21-7-1988 and was released at 1.50 p. m. on the same day on the furn shing of a personal bond.

సంతాప ప్రతిపాదనలు

(1) ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ పూల సుబ్బయ్యగారి మృతి పట్ల సంతాపము.

మిస్టర్ స్పీకర్:—"ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ పూల సుబ్బయ్యగారి మృతిపట్ల ఈ సభ తీవ్ర సంతాపాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు తన ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నది".

శ్రీ పూల సుబ్బయ్యగారు 1962, 1967, 1978లో శాసన సభ్యుడుగా ఎన్నికయ్యారు. వారు అనేక ప్రజా ఉద్యమాలలో పాల్గొన్నారు. వారు రైతుల సమస్యల పట్ల శ్రద్ధ చూపించారు. బడుగు వర్గాల అభ్యున్నతికి ఎనలేని సేవ చేశారు. వారు లాయరు వృత్తిని మానుకొని పూర్తి కాలము ప్రజల సేవకే అంకితమైన వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని రెండు నిమిషాలు మౌనము పాటిద్దాము.

(సభ్యులందరూ రెండు నిముషాలు మౌనము పాటించిరి)

(2) ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ శాసనసభ్యుడు శ్రీ ఎస్. శ్రీపతిరావుగారి మృతిపట్ల సంతాపము.

"ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ ఎస్. శ్రీపతిరావుగారి మృతిపట్ల ఈ సభ తీవ్ర సంతాపాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు తన ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నది."

శ్రీ శ్రీపతిరావుగారు ఇటీవల అస్వస్థులుగా ఉండి మరణించారు. ఆయన పాతకాలపు నాయకుడు, సహృదయులు, వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని రెండు నిముషాలు మౌనము పాటిద్దాము.

(సభ్యులందరూ రెండు నిముషాలు మౌనము పాటించిరి)

(3) ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ మహమ్మద్ ఇబ్రహీం ఆలీ అన్సారి గారి మృతి పట్ల సంతాపము.

"ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ మాజీసభ్యుడు శ్రీ మహమ్మద్ అలీ అన్సారి గారి మృతి పట ఈ సభ తీవ్ర సంతాపాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ, శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు తన ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నది."

శ్రీ అన్నారెడ్డిగారు 1967 మరియు 1972లో మహబూబ్‌నగర్ నియోజకవర్గం నుండి శాసనసభ్యులుగా ఎన్నికయ్యారు. వారు మంత్రిగా వివిధ శాఖలు నిర్వహించారు. వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని రెండు నిముషాలు మౌనము పాటిద్దాము.

(సభ్యులందరూ రెండు నిముషాలు మౌనము పాటించిరి)

(4) ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ కె. రంగాదాస్ గారి మృతి పట్ల సంతాపము.

“ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మాజీ శాసన సభా సభ్యులు శ్రీ కె. రంగాదాస్ గారి మరణం పట్ల ఈ సభ వారు తమ ప్రగాఢ సంతాపాన్ని వెలిబుచ్చుతూ శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు తమ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నారు.”

శ్రీ కె. రంగదాస్, మాజీ శాసన సభ్యులు కొల్హాపూర్‌లో వారి స్వగ్రామంలో దారుణంగా హత్య చేయబడటం వార్త దురదృష్టకరం. వారు 1962, మరియు 1972లలో కొల్హాపూర్ నియోజక వర్గం నుండి శాసన సభ్యులుగా ఎన్నిక అయ్యారు. శాసన సభా కార్యకలాపాలలో చురుకుగా పాల్గొనేవారు. వారు తమ నియోజక వర్గ అభివృద్ధికి ఎంతో కృషి చేశారు. వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని రెండు నిమిషాలు మౌనం పాటిద్దాము.

(సభ్యులందరూ నిలబడి మౌనం పాటించిరి.)

(5) ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ బి. బసప్పగారి మృతి పట్ల సంతాపము.

“ఆంధ్రప్రదేశ్ మాజీ శాసన సభ సభ్యులు శ్రీ బుక్కిట బసప్పగారి మరణం పట్ల ఈ సభ వారు తమ ప్రగాఢ సంతాపాన్ని వెలిబుచ్చుతూ శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు తమ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నారు.”

శ్రీ బుక్కిట బసప్ప 1972లో ఉరవకొండ నియోజక వర్గం నుంచి శాసన సభా సభ్యులుగా ఎన్నికైనారు. ఆయన గాంధేయవాది. బడుగు వర్గాల ఉద్ధరణకు కృషి చేశారు. వారు ఉరవకొండ సర్పంచిగా పని చేశారు. వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని రెండు నిమిషాలు మౌనం పాటిద్దాము.

(సభ్యులందరు నిలబడి మౌనం పాటించిరి.)

(6) ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ నయనాల నగేశ్వర రావు గారి మృతి పట్ల సంతాపము.

“ఆంధ్రప్రదేశ్ మాజీ శాసన సభ సభ్యులు శ్రీ నయనాల నాగేశ్వరరావు గారి మరణం పట్ల ఈ సభ వారు తమ ప్రగాఢ సంతాపాన్ని వెలిబుచ్చుతూ శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు తమ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నారు.”

శ్రీ నయనార్ గణేశ్వరరావు ప్రముఖ రాజకీయ నాయకుడు. వారు 1962 లోను, 1967 లోను శాసన సభ సభ్యులుగా ఎన్నికైనారు. వారు సుప్రసిద్ధ స్వాతంత్ర్య సమర యోధులు. వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని రెండు నిమిషములు మౌనం పాటిద్దాం.

సభ్యులందరు నిలబడి మౌనం పాటించిరి.)

(7) ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసన సభ మాజీ సభ్యుడు శ్రీ టి.జి. తిమ్మయ్యశెట్టి మృతి పట్ల సంతాపము.

"ఆంధ్రప్రదేశ్ మాజీ శాసన సభ సభ్యులు శ్రీ టి. జి. తిమ్మయ్యశెట్టి గారి మరణం పట్ల ఈ సభ వారు ప్రగాఢ సంతాపాన్ని వెలిబుచ్చుతూ శోకార్తులైన వారి కుటుంబ సభ్యులకు తమ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నారు."

శ్రీ టి. జి. తిమ్మయ్యశెట్టిగారు, ఆదోని, కోసిగి నియోజక వర్గాలలో రెండు దఫాలు శాసన సభ్యులుగా ప్రాతినిధ్యం వహించారు. వారు రాజకీయ పురవృద్ధులు. ప్రముఖ స్వాతంత్ర్య సమర యోధులు. వారు శాసనసభా కార్యకలాపాలలో చురుకుగా పాల్గొనేవారు. వారు 1988 జూలై 19 న మరణించారు. వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూరాలని రెండు నిమిషములు మౌనం పాటిద్దాము.

(సభ్యులందరు నిలబడి మౌనం పాటించిరి.)

సభాసమక్షములో వుంచిన పత్రములు.

Mr. Speaker :— All the papers to be laid on the Table are deemed to have been laid on the Table of the House.

Andhra Pradesh Land Grabbing (Prohibition) (Amenment) Ordinance, 1988.

1. A copy of the Andhra Pradesh Land Grabbing (Prohibition) (Amendment) ordinance, 1988 (Andhra Pradesh Ordinance No. 10 of 1988) as required under sub-clause (a) of clause (2) of Article 213 of the Constitution of India.

Andhra Pradesh Co-operative Societies (Amendment) Ordinance, 1988.

2. A copy of the Andhra Pradesh Co-operative Societies (Amendment) Ordinance, 1988 (Andhra Pradesh Ordinance No. 7 of 1988) as required under sub-clase (a) of Clause (2) of Article 213 of the Constitution of India.

Hyderabad Metropolitan Water Supply (Validation of water rates and Service Charges) Ordinance, 1988.

The Andhra Pradesh Municipalities (Second Amendment) Ordinance, 1988.

3. Copies of the following Ordinances as required under sub-clause (a) of Clause (2) of Article 213 of the Constitution of India.

(i) The Hyderabad Metropolitan Water Supply (Validation of Water Rates and Service Charges) Ordinance, 1988 (Andhra Pradesh Ordinance No. 6 of 1988).

(ii) The Andhra Pradesh Municipalities (Second Amendment) Ordinance. 1988. (Andhra Pradesh Ordinance No. 9 of 1988).

Andhra Pradesh Private Educational Institutions Grant-in-aid (Regulation) Ordinance, 1988.

4. A copy of the Andhra Pradesh Private Educational Institutions Grant in-aid (Regulation) Ordinance, 1988 Andhra Pradesh Ordinance No. 11 of 1988) as required under sub-clause a of Clause (2) of Article 213 of the Constitution of India.

Andhra Pradesh Entertainments Tax (Amendments) Ordinance, 1988.

5. A copy of the Andhra Pradesh Entertainments Tax (Amendment) Ordinance, 1988 (Andhra Pradesh Ordinance No. 8 of 1988) as required under sub-claus (a) of clause (2) of Article 213 of the Constitution of India.

Mr. Speaker : -Now the House is adjourned till 10-30 a.m. for presentation of the Budget.

(The House then adjourned at 9 58 a. m. to meet again at 10-30 a.m. on the Sunday (23-7-1988.)

(స: 1988 ఉదయం 10-30 గం.లకు సమావేశమైనది)

(సభాపతి అధ్యక్ష స్థానములో వున్నారు)

1988-89 సంవత్సరమునకు బడ్జెటు సమర్పణ

Mr. Speaker :—Hon'ble Minister for Finance will present the Budget.

ఆర్థికమంత్రి (శ్రీ) పి. మహేంద్రనాథ్ :— అధ్యక్ష మహాశయా,

1988-89 సంవత్సరానికి గాను ఆంధ్రప్రదేశ్ బడ్జెట్‌ను సభ వారికి సమర్పిస్తున్నాను.

1988 సెప్టెంబర్ మాసాంతం వరకూ అరుమాసాల కాలానికయ్యే ఖర్చుకు ఆమోదాన్ని అర్థిస్తూ – ఈ ఏడాది మార్చిలో నేను వోట్–ఆన్–ఎకౌంట్ బడ్జెట్ సమర్పించిన విషయం గౌరవనీయులైన సభ్యులకు గుర్తుండే వుంటుంది.

కడు దీర్ఘమూ విస్తృతమూ అయిన అనావృష్టివల్ల మన అభివృద్ధి కార్యకలాపాలు ఏ విధంగా దెబ్బ తింటున్నాయో, ఆ సందర్భంలో తమకు మనవి చేశాను.

అయినప్పటికీ, రాష్ట్ర సర్వతోముఖాభివృద్ధి కోసం మేము నిరంతరం నిర్విరామంగా పరిశ్రమిస్తూనే వున్నాం. 'విభిన్నమైన అభివృద్ధి' సాధనే మా లక్ష్యమని మేము సర్వదా అంటున్న విషయం గౌరవనీయులైన సభ్యులకు తెలుసు. అభివృద్ధి కార్యకలాపాల్లో బీదసాదలందరూ కూడా పాలు పంచుకోవాలన్నదే మా అభిమతం. సంక్షేమ లక్ష్యాలూ, అభివృద్ధి ఆశయాలూ పరస్పర విరుద్ధం కాదని మా దృఢవిశ్వాసం. సమసమాజం స్థాపించాలన్న ఆశయం నెరవేరాలంటే–బీద సాదల జీవన ప్రమాణాలు పెంచడానికుద్దేశించిన సంక్షేమ కార్యక్రమాలు అభివృద్ధి కృషిలో అంతర్భాగం కావాలని మా అభిప్రాయం. ఎప్పటిలాగే ఈ బడ్జెట్‌లో కూడా–సేద్యపు నీరు, విద్యుచ్ఛక్తి రంగాలతో పాటు సంక్షేమ చర్యలకు అత్యధిక ప్రాధాన్యం ఇచ్చిన విషయం గౌరవనీయులైన సభ్యులు గ్రహించగలరు.

1988–89లో బీద వర్గాల ప్రజలకు వివిధ రకాల సబ్సిడీలివ్వడానికి గాను 407 కోట్ల రూపాయలు పెట్టుబడి పెట్టాలని ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. సబ్సిడీ బియ్యం సరఫరా; గ్రామీణ గృహనిర్మాణం; జనతా చీరెలు, ధోవతుల పంపిణీ; రైతులకు చెరకు ధరపై సబ్సిడీ; నీటి చార్జీలపై రాష్ట్ర సేద్యపు నీటి వనర్ల అభివృద్ధి సంస్థకిచ్చే సబ్సిడీ మొదలైన వాటికోసం ఈ డబ్బు వినియోగించడం జరుగుతుంది. బీద ప్రజల జీవన ప్రమాణాలను మెరుగుపర్చడానికి, ప్రజాస్వామ్య ఫలితాలను వారికి లభింపజెయ్యడానికి తోడ్పడుతుంది. గనుక దీన్ని నేను పెట్టుబడి అంటున్నాను. ఈ ప్రభుత్వం ఇలాంటి ఖర్చును అభివృద్ధికోసం పెట్టిన పెట్టుబడిగానే పరిగణిస్తుందిగాని, అనుత్పాదకమైన సబ్సిడీలుగా భావించదు. ఈనాడు రాష్ట్రంలో–96 లక్షల కుటుంబాలకు అకుపచ్చ కార్డులపై సబ్సిడీ బియ్యం లభిస్తున్నాయి; సుమారు 40 లక్షల మందికి సబ్సిడీ ధరలపై జనతా చీరెలూ, ధోవతులు లభిస్తున్నాయి. 1988 జనవరి నుంచి ఇప్పటి వరకూ బలహీన వర్గాల కోసం 460 కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో 7 లక్షల 22 వేల ఇళ్ళు నిర్మించడం జరిగింది.

వివిధ అభివృద్ధి పథకాల అమలును మెరుగుపర్చాలంటే నిర్మాణపరమైన కొన్ని మార్పులు అవసరమని కూడా ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. తగిన పెట్టుబడులతో పాటు ఈ మార్పులు చేస్తే తప్ప–పెట్టుబడి ఫలితాలు అందవలసిన వారికి అందవు.

ఈ ఉద్దేశ్యంతోనే ప్రభుత్వం–సింగిల్ విండో సహకార పునర్వ్యవస్థీకరణ పథకాన్ని విజయవంతంగా ప్రవేశ పెట్టింది; సహకార రంగంలో రుణాల చెల్లింపుపై వడ్డీ మాఫీ చెయ్యటం; ముదరా ఇవ్వటం వంటి రాయితీలు కల్పించింది కర్షక పరిషత్తుల పరిధిలోకి అనేక సంస్థలను తీసుకువచ్చింది.

24 కోట్ల రూపాయల అదనపు రాబడి లభించ లేదు. ఎక్సయిజు విధానం అమలులో తీసుకోదలచిన మరికొన్ని చర్యల వల్ల పూర్తి సంవత్సరంలో అదనంగా మరో 6 కోట్ల రూపాయల రాబడి అందగలదని భావిస్తున్నాం.

[illegible] ఈ సంవత్సరంలో [illegible] చర్యలన్నిటికీ కలిపి 21 కోట్ల రూపాయల అదనపు [illegible] చగలదని [illegible]. [illegible] లో [illegible] అదనపు రాబడిని [illegible]

[illegible] ధోరణుల సమీక్ష

ముందేళ్ళ వరుస అనావృష్టి కారణంగా ఏర్పడిన — రాష్ట్రంలో 1987–88 లో [illegible]. అయితే దురదృష్టవశాత్తూ 1987 [illegible] వర్షపాతం [illegible] గురయింది. 1987 అక్టోబరు, [illegible] తుపాను వల్ల [illegible]మైన నష్టం జరిగింది. అయితే దీని [illegible] లోని కొన్ని ప్రాంతాల [illegible] సేద్యపు నేటి చెరువుల్లో [illegible] — వ్యవసాయంపై [illegible] అనావృష్టి ప్రభావం కొంతమేరకు తగ్గింది. 198[illegible]–88 లో మొత్తం 97 లక్షల 55 వేల టన్నుల ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి జరిగింది. 1985–86 లో [illegible] వేల 446 కోట్ల రూపాయలున్న [illegible] ఉత్పాదన—1970–71 స్థిరీకరణ ధరల ప్రకారం 1986–87 లో 4 వేల 51[illegible] కోట్ల [illegible] పాయలకు పెరిగింది. 1987–88 లో ఇది మరింత పెరిగే అవకాశం ఉంది.

1987 మార్చి మాసాంతానికి 666 వద్దనున్న పారిశ్రామిక కార్మికుల వాడకందార్ల ధరల సూచి— 1988 మార్చి మాసాంతానికి 719 కి పెరిగింది. అఖిల భారత వాడకందార్ల ధరల సూచి కూడా ఇంచుమించు ఇదే విధంగా— 1987 మార్చిలో 68[illegible] వద్దనుండగా— 1988 మార్చినాటికి 753 కి పెరిగింది. పట్టణ ప్రాంతాలలో వృత్తేతర కార్మికేతర ఉద్యోగుల ధరల సూచిలో కూడా స్థూలంగా ఇదేవిధమైన పెరుగుదల కనిపించింది. అయితే— రాష్ట్రంలోని వ్యవసాయ కార్మికుల వాడకందార్ల ధరల సూచి మాత్రం మరోవిధమైన ధోరణి చూపింది. 1987 మార్చిలో 481 వద్దనున్న ఈ సూచి 1988 మార్చి నాటికి 513 కి పెరిగింది. 1987 మార్చి— 1988 మార్చి మాసాల మధ్య రాష్ట్రంలో ఈ సూచి పెరుగుదల 12.9 శాతం మాత్రమే కాగా, అఖిల భారత సూచి ఇదే కాలంలో 14.8 శాతం పెరిగింది. టోకు ధరల సూచిని బట్టి రాష్ట్రంలో 1987 మార్చి— 1988 మార్చి మధ్య ద్రవ్యోల్బణం 11 శాతం వుంది. దేశంలో సాధారణ ధరల స్థాయిని కూడా ఇది ప్రతిబింబిస్తుంది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సువ్యవస్థీకృతమైన తన ప్రజాపంపిణీ విధానం ద్వారా, 22 లక్షల 64 వేల టన్నుల బియ్యం సబ్సిడీ ధరలపై పంపిణీ చేసింది ద్రవ్యోల్బణ [illegible] బీదవర్గాల ప్రజలకు ఈ సహాయం చాలావరకు రక్షణ కల్పించింది.

వాతావరణ పరిస్థితులు

గత సంవత్సరపు అనావృష్టి దుష్ఫలితాలను నివారించడానికి, కొనసాగుతున్న అనావృష్టి ఫలితాలను ఎదుర్కోడానికిగాను—ప్రభుత్వం రాష్ట్ర మార్జిన్ మనీ నుంచి ఇప్పటికే నిధులను విడుదల చేసింది. మంచి నీటి రవాణాకు 50 లక్షల రూపాయలు; పశుగ్రాసానికి 10 లక్షల రూపాయలు; అనావృష్టి సహాయ కార్యక్రమాల్లో భాగంగా ఇదివరకే చేపట్టిన సేద్యపు నీటి పనులూ, ఇతర పనులూ పూర్తి చెయ్యడానికి 8 కోట్ల 66 లక్షల రూపాయలూ విడుదల చెయ్యటం జరిగింది. ఈ పనులవల్ల ఆయా ప్రాంతాల వారికి ఉపాధి కూడా లభిస్తుంది.

1988 జూన్‌లో నైరుతీ ఋతుపవనాలు చాలినంతగానూ, సక్రమంగాను లేకపోవడంవల్ల ఆందోళనకరమైన పరిస్థితి ఏర్పడింది. జూన్‌లో రాష్ట్రం మొత్తంమీద మామూలు వర్షపాతంలో (—) 30 శాతం వరకూ తేడా వచ్చింది. రాయలసీమలో (—) 64 శాతం; తెలంగాణాలో (—) 17 శాతం; కోస్తా ఆంధ్రలో (—) 40 శాతం: మామూలుకంటే తక్కువగా వర్షాలు పడ్డాయి. దరిమిలా జూలైలో కొన్ని వర్షాలు పడ్డాయి. అయితే ఈ పరిస్థితిని జాగ్రత్తగా పరిశీలించి—జూలై మాసాంతానికి మెట్ట పంటల విత్తనాలు చల్లే గడువు ముగిసిన తర్వాత—అవసరమైతే పరిస్థితిని చక్కదిద్దడానికనువైన చర్యలు తీసుకోవలసి వుంది. కృష్ణా డెల్టావంటి స్థిరమైన నీటి సరఫరా గల ప్రాంతాల్లో కూడా వరినాట్లు చాలా తక్కువగా పడ్డాయి.

నాగార్జునసాగర్; శ్రీశైలం రిజర్వాయర్లలో నీటి మట్టాలు ఇదివర ఎన్నడూ లేనంతగా తగ్గిపోయాయి. ప్రభుత్వం ఈ పరిస్థితిని అతి శ్రద్ధగా పరిశీలిస్తోంది; సరియైన సమయంలో అవసరమైతే—మంచినీటి సరఫరా: ప్రత్యామ్నాయ వ్యవసాయోత్పత్తి కార్యక్రమాలతో సహా, సహాయ కార్యక్రమాలు చేపడుతుంది. వాతావరణ పరిస్థితుల గురించీ, మంచినీటి సరఫరా, ఉపాధికల్పనా కార్యక్రమాల పరిస్థితి గురించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇప్పటికే కేంద్ర ప్రభుత్వానికి తెలియపర్చింది. అవసరం వస్తే—ప్రభుత్వం యుద్ధ ప్రాతిపదికపై సాధ్యమైనంత మేర సహాయ కార్యక్రమాలు చేపట్టగలదని గౌరవనీయులైన సభ్యులకు హామీ ఇస్తున్నాను.

ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ కూడా బీద వర్గాల ప్రజలకు తగినంత ఆహారమూ, ఉపాధి అవకాశాలూ కల్పించాలన్న ఆశయానికి ప్రభుత్వం అత్యధిక ప్రాధాన్యం ఇస్తోంది.

1988–89 వార్షిక ప్రణాళిక

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వరుసగా ప్రతి సంవత్సరమూ వార్షిక ప్రణాళికా పెట్టుబడులు పెంచుతూవస్తున్న విషయం సభవారికి తెలిసిందే. 1982–83లో 556 కోట్ల రూపాయలున్న ప్రణాళికా పెట్టుబడి 1988–89 సంవత్సరంలో 1258 కోట్ల రూపాయలకు పెరిగింది.

ప్రణాళికా సంఘంతో సంప్రదింపులు జరిగిన మీదట 1988–89 సంవత్సరానికి రాష్ట్ర ప్రణాళికా పెట్టుబడిని 1250 కోట్ల రూపాయలుగా నిర్ణయించినట్టు — 1988 మార్చిలో వోట్ ఆన్ ఎకౌంట్ బడ్జెట్ సమర్పించిన సందర్భంలో నేను ప్రస్తావించాను. దరిమిలా—తెలుగు గ్రామీణ క్రాంతిపథం కార్యక్రమాలకు 171 లక్షల 75 వేల రూపాయలూ, రాష్ట్ర సహకార గ్రామీణ సేద్యపునీటి వనరుల సంస్థకు 100 లక్షల రూపాయలూ అదనపు నిధులు సమకూర్చడం జరిగింది. ఇప్పుడీ బడ్జెట్‌లో ఈ మొత్తాలను కూడా చేర్చడం జరిగింది. వీటితో కలిపి, 1988–89 సంవత్సరపు ప్రణాళికా పెట్టుబడి 1,252 కోట్ల 72 లక్షల రూపాయలకు పెరుగుతుంది. వివిధరంగాల కేటాయింపులు మా ప్రాధాన్యతలనూ, అభివృద్ధి లక్ష్యాలనూ ప్రతిబింబిస్తాయి. ఎప్పటిలాగే– ఈ బడ్జెట్‌లో కూడా సేద్యపునీరు, విద్యుచ్ఛక్తి రంగాలకూ, బలహీనవర్గాల సంక్షేమ కార్యక్రమాలకూ అత్యంత ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నాం.

మొదట్లో 1984–85 లో చేపట్టిన 'ప్రధానమైన బ్యాలెన్సింగ్ పెట్టుబడుల కార్యక్రమాన్ని' 1987–88 లో పునరుద్ధరించి, 23 జిల్లాలకూ జిల్లాకి 25 లక్షల రూపాయల చొప్పున మొత్తం 5 కోట్ల 75 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. 23 కోట్ల రూపాయలకు పెంచిన కేటాయింపుతో 1988–89 సంవత్సరంలో కూడా ఈ పథకాన్ని కొనసాగించాలని సంకల్పించాం. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లోవుండే అనేక రకాలయిన చిన్న చిన్న పనులు శ్రమ దళాల ద్వారా ప్రజలే స్వయంగా అమలుపర్చుకోడానికి వీలుగా–'తెలుగు గ్రామీణ క్రాంతి పథం' కార్యక్రమాన్ని ప్రజా పథకంగా 1985 నవంబర్లో ప్రవేశపెట్టాం. జిల్లాల్లో వున్న మిగులు నిధులను వినియోగించి–ఇదివరకే చేపట్టిన పనులు పూర్తిచెయ్యడానికిగాను 1988 జూలై 31 వ తేదీ వరకూ ఈ కార్యక్రమాన్ని కొనసాగించడం జరిగింది.

ప్రత్యేక ఆహారోత్పత్తి కార్యక్రమం క్రింద – ప్రణాళికా సహాయంలో అడ్వాన్స్‌గా–సేద్యపు నీటి పథకాల కోసం కేంద్ర ప్రభుత్వం 10 కోట్ల 67 లక్షల రూపాయలు మంజూరు చేసింది. ఇందులో–382 లక్షల రూపాయలు వంశధార మొదటి దశకూ, 410 లక్షల రూపాయలు నిజాం సాగర్ ప్రాజెక్టుకూ, 160 లక్షల రూపాయలు తలిపేరు ప్రాజెక్టుకూ, 184 లక్షల 50 వేల రూపాయలు చిన్న తరహా సేద్యపు నీటి చెరువులకూ కేటాయించడం జరిగింది. ఈ మొత్తాలను కూడా అదనంగా బడ్జెట్‌లో చేర్చడం జరిగింది.

సేద్యపు నీరు

ఆర్థికాభివృద్ధికి, ముఖ్యంగా గ్రామీణ ప్రాంతాల ఆర్థికాభివృద్ధి అత్యావసరమైన సేద్యపు నీటి రంగానికి అధిక ప్రాధాన్యాన్ని కొనసాగిస్తున్నాం. ఆహారోత్పత్తికి, వ్యవసాయరంగంలో ఉత్పాదన పెంచడానికి ప్రాధాన్యం లభిస్తూవున్న దృష్ట్యా— సేద్యపు నీటి వసర్లు అధికం చెయ్యడానికి వాటి వినియోగానికి కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఒక ప్రత్యేక వ్యూహాన్ని రూపొందించింది. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో సేద్యపు నీటి రంగానికి 801 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ఇందులో 257 కోట్ల రూపాయలు- ఆధునికీకరణ పథకాలు; పరిశోధన; పరిశీలన; డిజైన్లు మొదలైన వాటితో సహా భారీ, మధ్యతరహా సేద్యపు నీటి పథకాలకు కేటాయించాం. శ్రీశైలం కుడి బ్రాంచి కాలువ; శ్రీరామసాగర్ ప్రాజెక్టులకు ప్రపంచ బ్యాంకు సహాయం లభిస్తుంది.

ఈ ఏడాది—సర్ ఆర్థర్ కాటన్ బరాజ్‌కి ధవళేశ్వరం, ర్యాలి శాఖల రక్షక పనులు పూర్తి చెయ్యగలగాం. వచ్చే సీజన్‌లో మద్దూరు; విజ్జేశ్వరం శాఖలకు కూడా ఇదే విధంగా రక్షక పనులు జరుగుతాయి. విశాఖ ఉక్కు కర్మాగారానికి నీరు సరఫరా చేసేందుకు గాను — ఏలేరు రిజర్వాయర్ ప్రాజెక్టు సత్వరంగా పూర్తి చెయ్యడానికి కూడా ప్రభుత్వం చర్యలు తీసుకుంటది. జంట నగరాల్లో మంచినీటి కొరత తీర్చగల సింగూరు ప్రాజెక్టు పనులు సత్వరంగా కొనసాగిస్తున్నాం.

తెలుగుగంగ ప్రాజెక్టును వినియోగించే అటవీ ప్రాంతాలకు ప్రత్యామ్నాయంగా అడవులు పెంచడానికి, నిర్వాసితులైన వారికి పునరావాసం కల్పించడానికి సంబంధించిన వాటితో సహా, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అన్ని వివరాలూ అందజేసినప్పటికీ, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇప్పటికీ తెలుగుగంగ ప్రాజెక్టును ఆమోదించక పోవడం దురదృష్టకరం. ఇదే విధంగా—శ్రీశైలం ఎడమ వొడ్డు కాలువ పథకానికి సంబంధించి-సొరంగం తవ్వాలా, హై హెడ్ పంపులు దిగుమతి చేసుకొని లిఫ్ట్ పద్ధతి చేపట్టాలా అన్న విషయంలో-విదేశీ నిపుణుల ద్వారా వివరణాత్మకమైన ప్రాజెక్టు నివేదిక తయారు చేయించడానికి విదేశీ మారక ద్రవ్యం విడుదల చెయ్యాలన్న రాష్ట్ర ప్రభుత్వ ప్రతిపాదనలను కూడా కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇప్పటి వరకూ ఆమోదించలేదు. ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ కూడా ప్రధానమైన ఈ రెండు ప్రాజెక్టులనూ పూర్తి చేసి తీరాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం నిశ్చయించిందని నేనిక్కడ నొక్కి చెప్తున్నాను. శ్రీశైలం ఎడమవొడ్డు కాలువ పనులను మరింత వేగంగా అమలుపర్చడం జరుగుతోంది. 1990 నాటికల్లా ఫలితాలు లభించే విధంగా— ముగ్గురు చీఫ్ ఇంజనీర్ల అజమాయిషీలో తెలుగుగంగ ప్రాజెక్టు పనులు యథావిధిగా కొనసాగిస్తున్నాం.

మహబూబ్ నగర్ జిల్లాలో ఎప్పుడూ అనావృష్టికి గురయ్యే ప్రాంతాలకు వరప్రసాదంవంటి జూరాల ప్రాజెక్టు పనులు ముమ్మరంగా సాగుతున్నాయి. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో ఈ ప్రాజెక్టు కోసం 20 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

అనంతపురం జిల్లాలో అదనంగా లక్ష ఎకరాలకు ఖచ్చితమైన సేద్యపు నీటి సరఫరా చేసేందుకు వీలుగా — తుంగభద్ర ఎగువ కాలువ ప్రాజెక్టు రెండవ దశను త్వరగా అమలు పర్చాలనీ, ధర్మవరం, యాడికి కాలువల త్రవ్వకం పూర్తి చెయ్యాలనీ కూడా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఆతృతతో వుంది. ఇందుకోసం తుంగభద్ర జలాల్లో రాష్ట్ర వాటాను తిరిగి కేటాయించవలసి వుంది.

వివిధ భారీ, మధ్యతరహా సేద్యపునీటి పథకాలు అమలు పర్చడం ద్వారా — ప్రస్తుత సంవత్సరంలోనే అదనంగా 62 వేల 553 ఎకరాల భూమికి సేద్యపునీటి సౌకర్యం కల్పించగలమని ఆశిస్తున్నాం.

గత నాలుగేళ్ళుగా ఎదుర్కొటున్న తీవ్ర అనావృష్టి అనుభవం వల్ల — రైతులకు, ముఖ్యంగా చిన్న, సన్నకారు రైతులకు చిన్న తరహా సేద్యపునీటి పథకాలు, లిఫ్ట్ ఇరిగేషన్ పథకాలూ ఎంతో లాభకారిగా వుండగలవన్న విషయం విదితమైంది.

ప్రస్తుత సంవత్సరంలో చిన్నతరహా సేద్యపు నీటి పథకాలకు — 28 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించాం. ఇందులో అధిక భాగం — రాష్ట్రంలోని అనావృష్టి పీడిత ప్రాంతాల్లోనూ, వెనుకబడిన ప్రాంతాల్లోనూ వినియోగించడం జరుగుతుంది. చిన్నతరహా సేద్యపు నీటి పథకాల ద్వారా ప్రస్తుత సంవత్సరంలో అదనంగా 87 వేల 66 ఎకరాల భూమికి సేద్యపు నీటి సౌకర్యము కల్పించాలని సంకల్పించాం.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వంశధార ప్రాజెక్టు రెండవదశనూ, పులిచింతల ప్రాజెక్టునూ కేంద్ర ఆమోదానికి సమర్పించిన విషయం గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. వంశధార రెండవ దశ గురించి మన ముఖ్యమంత్రి కేంద్ర జల వనరుల శాఖ మంత్రితోనూ, ఒరిస్సా ముఖ్యమంత్రితోనూ స్వయంగా చర్చలు జరిపారు. ఈ ప్రాజెక్టు కింద ఒరిస్సాలో మునిగిపోయే భూమిని 103 ఎకరాలకు పరిమితం చెయ్యడానికీ, నిర్వాసితులకు తగిన నష్టపరిహారం చెల్లించడానికి, ఒరిస్సాలో వరద గట్లు నిర్మాణానికయ్యే ఖర్చు పూర్తిగా భరించడానికీ కూడా మన ముఖ్యమంత్రి ఈ చర్చల్లో అంగీకరించారు. ఇక ఈ విషయంలో పరిష్కారం కావలసిన విషయాలు పెద్దగా ఏమీ లేవుగనుక — కేంద్ర ప్రభుత్వం మరింత జాప్యం లేకుండా ఈ ప్రాజెక్టును ఆమోదించగలదని ఆశిస్తున్నాం. వంశధార రెండవ దశ; పులిచింతల ప్రాజెక్టులకు సేద్యపు నీటి రంగంలో కొత్తగా చేపట్టబోయే ప్రధాన ప్రాజెక్టుల్లో అధిక ప్రాధాన్యమిచ్చి అమలుపర్చడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కృతనిశ్చయంతో వుందని గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు హామీ యిస్తున్నాను,

విద్యుచ్ఛక్తి

వ్యవసాయాభివృద్ధిలోనూ పారిశ్రామికాభివృద్ధిలోనూ కూడా విద్యుచ్ఛక్తికి కీలకమైన పాత్ర వుంది. విద్యుచ్ఛక్తి రంగానికి 1987-88లో 184 కోట్ల 65 లక్షల రూపాయలు కేటాయించగా, 1988-89 సంవత్సరంలో 215 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. 1987-88లో రాష్ట్రంలో 3911 మెగావాట్ల విద్యుదుత్పాదక శక్తి వుంది. కేంద్ర ప్రభుత్వరంగ విద్యుత్కేంద్రాల నుంచి మనకు రావలసిన వాటాతో కలిపి — ఈ ఏడాది విద్యుదుత్పాదక శక్తి 4054 మెగావాట్లకు పెరుగుతుంది. వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక రంగాల గిరాకీ ఏటా 10 శాతానికి పైగా పెరుగుతున్నందు వల్లనూ, వాతావరణ పరిస్థితులు అనుకూలంగా లేక జల విద్యుదుత్పాదన తగ్గిపోవడం వల్లనూ, విద్యుత్సరఫరా తగ్గించడమూ, ఇరుగు పొరుగు రాష్ట్రాలనుంచి విద్యుత్తు కొనుగోలు చెయ్యడమూ తప్పనిసరైంది. రాష్ట్ర విద్యుచ్ఛక్తి మండలి — 1987-88లో, దేశమంతటిలోకీ అత్యధికంగా 76.2 శాతం కర్మాగార వినియోగశక్తి (Plant load factor) సాధించినప్పటికీ ఈ పరిస్థితి తప్పలేదు.

విజయవాడ థర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం—1987-88లో దేశంలోని మిగతా ఏ థర్మల్ విద్యుత్కేంద్రమూ సాధించనంతగా—92.5 శాతం కర్మాగార వినియోగ శక్తిని సాధించిందని సగర్వంగా సభవారికి తెలియజేస్తున్నాను. జల విద్యుదుత్పాదనకు అనుచితమైన అధిక ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం, పూర్వపు ప్రభుత్వాలు విద్యుచ్ఛక్తి రంగంలో చేసిన మౌలికమైన పొరపాటు అని సభ్యులకు తెలియజెయ్యవలసిన అవసరం వుంది. దీనివల్ల, అనావృష్టి ఏర్పడినప్పుడు విద్యుదుత్పాదన తగ్గిపోవడం, తత్ఫలితంగా వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక రంగాలకు నష్టం కలగడమూ జరుగుతోంది. జలవిద్యుచ్ఛక్తిపై కాక, ఇతర విధాలైన విద్యుదుత్పాదనపై పెట్టుబడులు పెట్టి, ఈ పరిస్థితిని చక్కదిద్దడానికి మేమిప్పుడు ప్రయత్నిస్తున్నాం.

విజయవాడ థర్మల్ విద్యుత్కేంద్రపు రెండవదశ వంటి ఇదివరకే చేపట్టిన పనులను సత్వరం చెయ్యటంతోపాటు—ముద్దనూరు థర్మల్ విద్యుత్కేంద్ర స్థాపన; విజయవాడ థర్మల్ విద్యుత్కేంద్ర మూడవ దశవంటి నూతన పథకాలను అమలు పరచడానికి కూడా ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ముద్దనూరు ప్రాజెక్టుకి బొగ్గు సరఫరా అనుమతించబడింది. ముద్దనూరు ప్రాజెక్టు ప్రతిపాదనలు ప్రపంచ బ్యాంకు సహాయంకోసం సమర్పించాలని సంకల్పించాం. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో ముద్దనూరు ప్రాజెక్టుకి చెందిన ప్రాథమిక పనులు చేపట్టడం జరుగుతోంది. సింగరేణి కొత్త గనులనుంచి విజయవాడ థర్మల్ విద్యుత్కేంద్రం మూడవదశకు అవసరమైన బొగ్గు సరఫరా ఏర్పాటు చేయవలసిందని కూడా కేంద్ర ప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చేశాం.

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో—ఖనిజ వాయువు ఆధారంగా—ఒక్కొక్కటి 33 మెగావాట్ల థర్మల్ విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పత్తి చెయ్యగల మూడు విభాగాలు నెలకొల్పే ప్రతిపాదనలను కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆమోదించింది. ప్రయివేటు రంగానికి పాత్ర

కల్పించి, ఈ ప్రాజెక్టు వనర్లు పెంపొందించాలని సంకల్పించాం. లబ్ధి దారులకు విద్యుదుత్పాదనలో పాత్ర కల్పించే అపూర్వ ప్రయత్నమిది.

1987-88 లో 75 వేల వ్యవసాయ పంపు సెట్లకు విద్యుత్ సరఫరా చేయాలన్నది లక్ష్యం కాగా - మొత్తం ఒక లక్ష 17 వేల 285 పంపు సెట్లకు విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరా చెయ్యడం జరిగింది. 1988-89 లో - 92 వేల 5 వందల వ్యవసాయ పంపు సెట్లను విద్యుదీకరించాలని సంకల్పించాం.

సంప్రదాయేతర ఇంధన వనర్ల ఏర్పాటుకూ వినియోగానికీ ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం జరుగుతోంది. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో కొత్తగా చేపట్టిన ముఖ్యమైన పథకాల్లో - గాలిమరల ద్వారా 55 మెగావాట్ల విద్యుదుత్పాదన కుద్దేశించిన పథకం కూడా వుంది. పురపాలక సంఘాల్లో లభ్యమయ్యే పనికిరాని ఘన పదార్థాలనుంచి 30 మెగావాట్ల విద్యుత్తు ఉత్పత్తి చేసే పథకానికి మద్దతు ఇవ్వడం జరుగుతోంది. మానవులు విసర్జించే మల పదార్థాలనుంచి బయోగ్యాస్ ఉత్పాదనకుద్దేశించిన అనేక పథకాలను - కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆమోదం కోసం పంపడం జరిగింది. సౌరశక్తి వినియోగ కార్యక్రమాలను కూడా తగినంతగా అధికం చెయ్యాలని సంకల్పించాం. ముఖ్యంగా మారుమూలనున్న గిరిజన గ్రామాల్లో ఈ కార్యక్రమాలు అమలు జరుగుతాయి.

సాంఘిక సంక్షేమం

ఈ రంగానికి 1982-83 లో ప్రణాళికా పెట్టుబడి 32 కోట్ల 84 లక్షల రూపాయలు కాగా 1988-89 లో యింతకంటే 153 శాతం ఎక్కువగా అంటే 84 కోట్ల 94 లక్షల రూపాయలు కేటాయిస్తున్న సంగతి గౌరవనీయులైన సభ్యులు గ్రహించగలరు. దీనిని బట్టి ఈ రంగానికి ప్రభుత్వం ఎంత ప్రాధాన్యత నిస్తుందో తెలుస్తుంది.

బలహీనవర్గాల వారి ఆర్థికాభ్యుదయానికి తోడ్పటం; చిరకాలంగా విద్యార్జనవకాశాలు లేనివారికి విద్యాబోధనా సౌకర్యాలు కల్పించడం - ఈ ద్విముఖ విధానాన్ని సాంఘిక సంక్షేమం కోసం ప్రభుత్వం అనుసరిస్తోంది. ఉమ్మడి సేద్యపు నీటి బావుల తవ్వకానికి సహాయం చెయ్యడం ద్వారా సేద్యపు నీటి సౌకర్యాలు కల్పించడం దారిద్ర్య నిర్మూలన కార్యక్రమాల్లో ప్రధాన పాత్ర వహిస్తోంది. ఇక విద్యారంగంలో షెడ్యూల్డు కులాలు, షెడ్యూల్డు జాతులు; వెనకబడిన తరగతుల వారికి స్కాలర్ షిప్పులివ్వడం; హాస్టల్ సౌకర్యాలు కల్పించడం వంటి కార్యక్రమాలకు ప్రాధాన్యం లభిస్తోంది. 1984-85 నుంచీ మన రాష్ట్రంలో అమల్లో వున్న ఉమ్మడి సేద్యపు నీటి బావుల కార్యక్రమాన్ని - ఆర్థికాభివృద్ధికి ప్రధాన ఉపకరణంగా కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇప్పుడు గుర్తించింది. దరిమిలా-షెడ్యూల్డు కులాలు, షెడ్యూల్డు జాతుల వారి కోసం 'జీవనాధార' అన్న పేరుతో కేంద్రం ఒక పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టింది. మన రాష్ట్రంలో ప్రస్తుత సంవత్సరంలో ఈ పథకం క్రింద - 17

వేల 767 ఉమ్మడి సేద్యపు నీటిబావులు మంజూరు చెయ్యాలని సంకల్పించాం. ఇందుకు 34 కోట్ల 47 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు కాగలదని అంచనా. ఇప్పటి వరకు ఏ విధమైన సేద్యపునీటి సౌకర్యాలూ లేని మెట్టభూములకు ఈ బావులవల్ల నీరు లభిస్తుంది. విద్యా ప్రమాణాలు పెంచడంలో – సాంఘిక సంక్షేమ రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించాయి ఎస్. ఎస్. సి. పరీక్షలకు విద్యాబోధన జరిపిన 48 సాంఘిక సంక్షేమ రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు 78 శాతం ఉత్తీర్ణతను సాధించాయని సభ వారికి తెలియ పర్చడానికి నేను గర్విస్తున్నాను. ఇందులో 14 పాఠశాలల్లో నూటికి నూరు శాతం ఉత్తీర్ణులైనారు.

నిత్యావసర వస్తువులు; అలంకరణ సామగ్రి ధరలు పెరిగిన దృష్ట్యా - ప్రస్తుత విద్యా సంవత్సరం - అంటే 1988–89 సంవత్సరం నుంచీ – సాంఘిక సంక్షేమ హాస్టళ్లలో వుండే విద్యార్థులకిచ్చే భోజన ఖర్చులకు నెలకి 20 రూపాయల చొప్పునా, అలంకరణ సామగ్రి ఖర్చులకు 2 రూపాయల చొప్పునా ప్రభుత్వం పెంచింది దీనివల్ల ప్రభుత్వానికి ఏటా అదనంగా 18 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చవుతుంది.

ఒక లక్షా 45 వేల యిళ్ళ నిర్మాణం చేపట్టుటకు గాను బలహీన వర్గాల గృహనిర్మాణ కార్యక్రమాల కేటాయింపును ప్రస్తుత సంవత్సరంలో – 60 కోట్ల రూపాయలకు పెంచడం జరిగింది. రాష్ట్ర గృహనిర్మాణ సంస్థ సంపాదించే వ్యవస్థాపరమైన పెట్టుబడులకు అదనంగా ఈ మొత్తాన్ని కేటాయించడం జరిగింది. అద్దెకు తీసుకున్న హాస్టల్ భవనాల్లో కనీస సౌకర్యాలు కూడా కొరవడుతున్నందు వల్ల – షెడ్యూల్డు కులాలు; షెడ్యూల్డు జాతులు; వెనక బడిన తరగతుల వారి హాస్టల్ భవనాలు నిర్మించే కార్యక్రమాన్ని శీఘ్రతరం చెయ్యాలని కూడా ప్రభుత్వం సంకల్పించింది.

హైదరాబాద్‌లో డా॥ బి. ఆర్. అంబేద్కర్ భవన నిర్మాణం కోసం 8 వేల 504 చదరపు మీటర్ల స్థలం సేకరించడం జరిగింది. ప్రభుత్వం ఇందు కోసం ఇప్పటికే 30 లక్షల రూపాయలు మంజూరు చేసింది. దళిత వర్గాలకు ఉత్తేజాన్ని కలిగించే పవిత్ర దేవాలయంగా ఇది విలసిల్లగలదని ఆశిస్తున్నాం.

గిరిజనులు భూమినే తమ ప్రధాన జీవనాధారంగా భావిస్తారు. తెలుగు గిరిజన మాగాణ సమారాధన కార్యక్రమం క్రింద 1987–88 లో, 8 లక్షల 88 వేల ఎకరాల భూమిని గుర్తించి, ఒక లక్ష 50 వేల ఎకరాల భూమిని ఇప్పటికే సర్వే చేసి లక్ష ఎకరాలు గిరిజనులకు కేటాయించడం జరిగింది. అదికాక, గిరిజన ప్రాంతాల్లో 81 వేల 684 ఎకరాల భూమిలో సాంఘిక అటవీ పథకాలు చేపట్టడం జరిగింది.

సాంఘిక, ఆర్థిక వెనకబడినతనాన్ని నిర్మూలించడంలో విద్య ప్రధాన ఉపకరణం గనుక గిరిజన సంక్షేమానికి ప్రస్తుత సంవత్సరానికి కేటాయించిన 21 కోట్ల 12 లక్షల రూపాయల్లో సుమారు 70 శాతం అంటే-15 కోట్ల 49 లక్షల రూపాయలు విద్యా కార్యక్రమాలకే కేటాయించడం జరిగింది.

గిరిజనాభివృద్ధికి అదిలాబాద్ జిల్లాను నమూనా జిల్లాగా ప్రకటించటం జరిగింది. గిరిజనుల భూములను గిరిజనేతరులు ఆక్రమించడాన్ని అరికట్టేందుకు గాను-భూమికీ, భూసంబంధమైన ఇతర విషయాలకూ సంబంధించి ప్రభుత్వం అనేక నిర్ణయాలు తీసుకుంది. రిజర్వ్ అడవులు, రిజర్వ్ కాని అడవుల్లో షెడ్యూల్డు జాతులవారు తమ పశువుల్ని ఉచితంగా మేపుకోడానికి, కంచెలు వేసుకోడానికీ, ఇంటికప్పు గడ్డి కోసుకోవటానికీ, అవసరమైన వంట చెరుకుకు కూడా ప్రభుత్వం అనుమతి ఇచ్చింది. ఎంతో కాలంగా పెండింగులోవున్న అనేక చిన్నతరహా సేద్యపు నీటి పథకాలను చేపట్టడం జరిగింది. గిరిజనులకు స్వపరిపాలనలో పాత్ర కల్పించేందుకు గాను-కొన్ని ఉద్యోగాలను స్థానిక గిరిజనులకే ప్రత్యేకించడం జరిగింది. ఈ రకంగా అదిలాబాద్ జిల్లాకు వెయ్యి టీచర్ పోస్టులు మంజూరైనాయి. అడవుల్లో పనిచేసే వాచ్ మెన్ పోస్టుల్లో 50 శాతం, సాయుధ ఔట్ పోస్టుల్లో పనిచేసే పోలీస్ కానిస్టేబుల్ ఉద్యోగాల్లో 75 శాతం కూడా గిరిజనులకు ప్రత్యేకించడం జరిగింది. అదిలాబాద్ జిల్లాలో 1987-88లో-షెడ్యూల్డు జాతుల వారికోసం అదనంగా 7 వేలకు పైగా సెమీ పర్మనెంట్ ఇళ్ళ నిర్మాణం జరిగింది.

వెనకబడిన తరగతుల సంక్షేమం కోసం 1988-89 సంవత్సరంలో 24 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

శ్రీశైలం, నాగార్జునసాగర్, సింహాచలం వద్ద స్థాపించిన మూడు రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలకు అదనంగా 1987-88లో-నెల్లూరు, అనంతపురం, మెదక్ జిల్లాలకు మరో మూడు రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు మంజూరు చెయ్యడం జరిగింది. అంతే కాకుండా, వెనుకబడిన తరగతుల వారి కోసం 50 కొత్త హాస్టళ్ళు, మత్స్యకారుల పిల్లల కోసం ప్రత్యేకంగా 8 కొత్త హాస్టళ్ళూ మంజూరైనాయి. ఆర్థిక సహాయ పథకాల ద్వారా 52 వేల 179 వెనకబడిన తరగతుల కుటుంబాలకు లాభం కలిగింది. 1988-89 సంవత్సరంలో సుమారు 50 వేల కుటుంబాలకు ఆర్థిక సహాయ పథకాల ద్వారా సహాయం లభిస్తుంది. రజకుల సహకార సంఘాల సమాఖ్య మాదిరిగా-ప్రస్తుత సంవత్సరంలో-రాష్ట్ర స్థాయిలో నాయీ బ్రాహ్మణుల సహకార సంఘాల సమాఖ్య నేర్పాటు చెయ్యాలని సంకల్పించడం జరిగింది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ నాయీ బ్రాహ్మణ సహకార సంఘాల సమాఖ్యకు పెట్టుబడిగా-5 లక్షల రూపాయలు, సబ్సిడీగా ఇవ్వడానికి మరో లక్ష రూపాయలూ కేటాయించడం జరిగింది. ఈ వర్గం వారికి సహాయ మందించడంలో ఈ సంస్థ ఎంతగానో తోడ్పడగలదని ఆశిస్తున్నాం.

రాష్ట్రంలోని రజకుల సౌకర్యం కోసం ధోబీఘాట్ల నిర్మాణానికి 791 స్థలాలను ఎంపిక చెయ్యడం జరిగింది. వీటిలో 250 ధోబీఘాట్ల నిర్మాణం పూర్తయింది. 1988-89లో ఈ పథకం కోసం 60 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

పరికరాలు, సౌకర్యాలూ సమకూర్చడంతో సహా ఈ వర్గాల వారి స్వయం ఉపాధికవసరమైన ఆర్థిక సహాయ పథకాలు కూడా చేపట్టడం జరుగుతుంది. బలహీన వర్గాలకు నిర్మించే ఇళ్ళలో కొన్ని ఈ వర్గాలకు కూడా కేటాయించడం జరిగింది.

అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం

విద్య, పట్టణాభివృద్ధి మొదలైన రంగాల్లో అల్పసంఖ్యాక వర్గాల సంక్షేమం కోసం తీసుకున్న వివిధ చర్యలకు అదనంగా—వక్ఫ్ ఆస్తుల సర్వే కోసం 25 లక్షల రూపాయలు, మసీదులు, ఇతర పవిత్ర స్థలాల మరమ్మత్తులు, పునరుద్ధరణ పనుల కోసం 20 లక్షల రూపాయలూ ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది.

ప్రజా పంపిణీ విధానం

సామాజిక, ఆర్థిక సేవా కార్యక్రమాలకు ప్రజా పంపిణీ విధానం ప్రధాన ఉపకరణం. కిలో బియ్యం రెండు రూపాయలకందిస్తున్న కార్యక్రమం వల్ల— పేద ప్రజలు ద్రవ్యోల్బణ దుష్ఫలితాల నుంచి తప్పుకోగలుగుతున్నారు. ఖరీఫ్ పంట కాలానికి గాను ధాన్యం సేకరణ ధరను కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇటీవల పెంచినది. దీనివల్ల రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి అదనంగా 87 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చవుతుంది.

కేంద్ర ప్రభుత్వం పదే పదే బియ్యం సరఫరా ధరలు పెంచుతున్నప్పటికీ, కిలో రెండు రూపాయల బియ్యం పథకానికి అత్యంత ప్రాధాన్యం ఇవ్వటం ద్వారా పేద ప్రజల ప్రయోజనాలను పరిరక్షించడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కృత నిశ్చయంతో వుందని ఈ సందర్భంలో సభ వారికి మనవి చేస్తున్నాను.

విద్య

ప్రాథమిక విద్యను సార్వత్రికం చేసే కార్యక్రమానికి ప్రభుత్వం అధిక ప్రాధాన్యమిస్తోంది. 1990 నాటికి 11 సంవత్సరాలలోపు వయసు గల పిల్లలందరికీ అయిదేళ్ళ పాఠశాల చదువుగాని, దానితో సమానమైన 'అనియత విద్యా సౌకర్యం గాని కల్పించాలన్నది లక్ష్యం.

ప్రస్తుత ఆర్థిక సంవత్సరంలో అదనంగా 6-11 సంవత్సరాల మధ్య వయసుగల పిల్లల్ని 5 లక్షల మందిని, 11-18 సంవత్సరాల మధ్య వయసు గల వారిని 2 లక్షల 60 వేల మందినీ పాఠశాలల్లో చేర్చాలని సంకల్పించడం జరిగింది.

ప్రభుత్వం అల్ప సంఖ్యాకవర్గాల సంక్షేమానికి కట్టుబడివున్నట్లు కృష్ణా, నిజామాబాద్, కర్నూలు, గుంటూరులలో మూడు ఉర్దూ మీడియమ్ రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలు ప్రారంభించడం జరిగింది. మూడు ఉర్దూ మీడియమ్ ప్రాథమిక పాఠశాలల ప్రారంభానికికూడా ప్రభుత్వం ఉత్తర్వులు జారీ చేసింది.

ప్రాథమిక పాఠశాలల్లో దృశ్య, శ్రవణ విద్యావిధానం; సెకండరీ పాఠశాలల్లో వృత్తి విద్యాబోధన మొదలైన అనేక నూతన, అభ్యుదయకర విధానాలను ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా—విద్యారంగంలో మన రాష్ట్రం మార్గదర్శకమైన పాత్ర నిర్వహిస్తోంది. కృష్ణా, నల్గొండ, చిత్తూరు జిల్లాల్లోని 800 ప్రాథమిక పాఠశాలలకు ఇప్పటికే దృశ్య, శ్రవణ పరికరాలు సమకూర్చడం జరిగింది. ఈ పాఠశాలల్లో 1, 2 తరగతులకు కావలసిన బోధనా పరికరాలు సరఫరా చెయ్యడం జరిగింది. మధ్యలో చదువు మానివేసే వారి సంఖ్య తగ్గించడంలోనూ, విద్యా సముపార్జననూ మెరుగుపర్చడంలోను, ప్రాథమిక విద్యను ఉత్తేజకరం చెయ్యడంలోనూ దృశ్య, శ్రవణ విద్యా విధానం సమర్థవంతంగా పనిచెయ్యగలదని ఈ అనుభవం వల్ల రుజువైంది. దశలవారీగా 10 వేల ప్రాథమిక పాఠశాలలకు ఈ కార్యక్రమాన్ని విస్తరింపచెయ్యాలని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది.

ఉపాధ్యాయ విద్యా విధానాన్ని పునర్నిర్మించి పునర్వ్యవస్థీకరించడం పాఠశాల విద్యా ప్రమాణాలు పెంచడానికి తీసుకున్న మరో ప్రధాన చర్య. ప్రాథమిక ఉపాధ్యాయులు — సర్వీసులో చేరడానికి ముందూ, సర్వీసులో వుండగానూ శిక్షణ ఇచ్చేందుకుగాను — 9 జిల్లా విద్యా, శిక్షణా సంస్థలు ఏర్పాటు చెయ్యటం జరుగుతోంది. సర్వీసులో వున్న వారికి-నూతన విద్యా విధానాల గురించి కూడా శిక్షణ ఇవ్వడం జరుగుతుంది. క్రమంగా ప్రతి జిల్లాలోనూ ఈ విధమైన శిక్షణా సంస్థలు ఏర్పాటవుతాయి.

విద్యను మరింత అర్థవంతమూ ప్రయోజనకరమూ చెయ్యాలని ప్రభుత్వం ప్రయత్నిస్తోంది. విద్యార్థుల స్వయం ఉపాధి, ఉద్యోగావకాశాలు పెంచేందుకుగాను - వృత్తి విద్యకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం జరుగుతోంది. మండల విధానానికి అనుగుణంగా—8, 9, 10 తరగతుల్లో వృత్తి విద్యా కోర్సులను పునర్వ్యవస్థీకరించడం జరుగుతోంది. సుమారు 7 కోట్ల రూపాయల పెట్టుబడితో ఒక కేంద్ర సహాయ పథకాన్ని అమలుపర్చడం ద్వారా—కళాశాలల్లో వృత్తి విద్యా సౌకర్యాలు పెంచడం జరుగుతోంది.

'చదువుకుంటూనే సంపాదించటం' అన్న విధానాన్ని సార్వత్రికం చెయ్యాలన్న సంకల్పం గణనీయమైనది. రాష్ట్రంలోని ప్రతి కళాశాలలోనూ కూడా సామాజిక ఉత్పాదక పథకాలు చేపట్టవలసి వుంటుంది. ఇందుకవసరమయ్యే నిధులను జాతీయ సేవా పథకం నుంచీ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అమలుపర్చే వివిధ అభివృద్ధి కార్యక్రమాల నుంచీ సమకూర్చడం జరుగుతుంది. అవసరమైనప్పుడు కళాశాలలు రెండు షిఫ్టుల్లో పనిచేస్తాయి. విద్యార్థులు సామాజిక

ఉత్పాదక పథకాల అమలులో పాల్గొనవలసి వుంటుంది. ఈ పథకం క్రింద ప్రయోజనాలు: అనియత విద్యా విధానం; ఆదాయ అభివృద్ధి; బట్టల సరఫరా; పుస్తకాల నిధుల ఏర్పాటు; పాఠశాలలకు దూరంగా మిగిలిపోయిన వారిని మళ్ళీ బడిలో చేర్పించడానికి ప్రోత్సహించడం వంటి కార్యక్రమాలు చేపట్టడం జరుగుతుంది. విద్యార్థుల్లో ఆత్మగౌరవాన్నీ, ఆత్మస్థైర్యాన్ని, క్రమశిక్షణనూ పెంపొందించి, జాతి నిర్మాణ కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనేట్టుగా పురికొల్పడమే ఈ పథకం యొక్క మౌలిక లక్ష్యం. ఈ పథకాల ద్వారా లభించిన ఆదాయాన్ని విద్యా సంస్థల్లో సౌకర్యాలు మెరుగు పర్చడానికీ, ఉపకార వేతనాలకీ ఉపయోగించడం జరుగుతుంది

ఉన్నత విద్యా విధానాన్ని సమగ్రవంతంగా రూపొందించి, సమన్వయ పర్చేందుకుగాను రాష్ట్రస్థాయిలో ఉన్నత విద్యాపరిషత్తు నేర్పాటు చేసిన ప్రథమ రాష్ట్రం ఆంధ్రప్రదేశ్.

'చదువుకుంటూనే సంపాదించటం' అన్న విధానానికి అనుగుణంగా 'వృత్తి విద్యా సంస్థ'లు కొత్తగా ఏర్పాటు చెయ్యాలని సంకల్పించాం

రాష్ట్ర ఉన్నత విద్యా పరిషత్తు పరిధిలో ఏర్పాటయ్యే ఈ సంస్థలో మెడికల్, ఇంజనీరింగ్, మేనేజ్‌మెంటు విభాగాలుంటాయి. ప్రతి విద్యార్థీ చదువుకుంటూనే, ఒక షిఫ్టు అయినా వృత్తుల్లో పనిచేసుకునే అవకాశం ఉంటుంది.

విద్యారంగంలో సత్వరాభివృద్ధి సాధించడానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం మరో నూతన విధానాన్ని చేపట్టింది 'మండల సహకార జూనియర్ కళాశాల'లన్న పేరుతో సహకార రంగంలో - రాష్ట్రంలోని 1104 మండలాల్లోనూ కూడా క్రమంగా పారిశ్రామిక శిక్షణా సంస్థలు అనుబంధంగా గల జూనియర్ కళాశాలలు నెలకొల్పడం జరుగుతుంది ప్రభుత్వం కల్పించే విద్యా సౌకర్యాలకు తోడుగా, సామాజిక తోడ్పాటుతో - విద్యా సంస్థలు ఏర్పాటు చెయ్యటమే సహకార రంగంలో జూనియర్ కళాశాలల ఏర్పాటులో గల మౌలిక ఉద్దేశ్యం

స్థానిక ప్రజలే ఈ జూనియర్ కళాశాలలు నిర్వహిస్తారు. ఈ కళాశాలల నిర్వాహక సంఘాల్లో తల్లి దండ్రులూ, దాతలూ కూడా సభ్యులుగా ఉంటారు ప్రజలు సామూహికంగా సమాజసేవలో పాల్గొనడం - చొరవ తీసుకోవడం. విద్యార్థులలో చదువుపై శ్రద్ధ, క్రమశిక్షణ పెంపొందించడం జరుగుతుంది.

వయోజన, అనియత విద్యా కార్యక్రమాలలో - మహిళలకు, బలహీన వర్గాలకూ ప్రత్యేక ప్రాధాన్యం లభిస్తుంది

సాధారణ విద్య; వృత్తి విద్య; సాంకేతిక విద్య వంటి విభిన్న విద్యా శాఖల మధ్య సమన్వయం సాధించే సంకల్పంతో సాంకేతిక విద్యా శాఖను - విద్యా శాఖలో విలీనం చెయ్యాలని ప్రభుత్వం ఇటీవల నిర్ణయించింది.

వైద్యం—ఆరోగ్యం

క్రీ. శ. 2000 సంవత్సరం నాటికి ప్రజలందరికీ ఆరోగ్య సౌకర్యాలు సమకూర్చాలన్న ఆశయానికి ప్రభుత్వం కట్టుబడివుంది. ఈ లక్ష్యసాధనకు అనుగుణంగా ఈ శాఖ కార్యక్రమాలను రూపొందించడం జరిగింది. జనాభా నియంత్రణకూ, బాలలందరికీ వ్యాధి నివారణౌషధాల పంపిణీకీవున్న ప్రాధాన్యాన్ని పెంచి, ఈ రెండు కార్యక్రమాల అమలుకూ ప్రాధాన్యమివ్వడమే కాకుండా, లక్ష్యాల సాధనకవసరమైన చర్యలు కూడా తీసుకోవడం జరుగుతోంది.

కుష్టు వ్యాధిని అరికట్టడంలో రాష్ట్రం గణనీయమైన ప్రగతిని సాధించింది. కేసులను కనుగొనడానికి చెందిన వార్షిక లక్ష్యాల్లో 149 శాతమూ చికిత్స విషయంలో 162 శాతమూ లక్ష్యాలను సాధించడం జరిగింది. కుష్టు వ్యాధి ఎక్కువగా వున్న జిల్లాల్లో ప్రవేశపెట్టిన బహుళ ఔషధ చికిత్సా విధానాన్ని దశల వారీగా అన్ని జిల్లాల్లోనూ ప్రవేశపెట్టడం జరుగుతుంది.

దేశంలో మొట్టమొదటి సారిగా, మన రాష్ట్రంలో 1988-89 సంవత్సరంలో—శిశు మరణాలను తగ్గించేందుకుగాను 'Acute respiratory control' కార్యక్రమాన్ని చేపట్టడం జరుగుతుంది. బడి పిల్లల ఆరోగ్య సంరక్షణ కార్యక్రమం కింద-59 లక్షల మంది విద్యార్థుల్ని పరీక్షించి, చిన్న చిన్న వ్యాధులకు 19 లక్షల మందికి చికిత్స చెయ్యడమూ, ఇంకా 52 వేల మందిని ప్రత్యేక చికిత్సా నిపుణుల వద్దకు పంపడమూ జరిగింది.

కలరా వ్యాధి నిరోధక వాక్సిన్; T.T. వాక్సిన్; రాబిస్ నిరోధక వాక్సిన్ వంటి వాటి ఉత్పత్తిని అధికం చెయ్యడానికి రోగ నివారణౌషధాల సంస్థ తగు చర్యలు తీసుకుంటోంది.

ప్రస్తుతం వున్న ఆస్పత్రుల్లో పడకల సంఖ్య పెంపొందించడంవంటి ముఖ్యమైన పథకాలను రాష్ట్ర వైద్య విధాన పరిషత్తు చేపట్టింది. విజయనగరం, ఒంగోలు జిల్లా ఆస్పత్రుల్లోకూడా ఈ విధంగా పడకల సంఖ్య పెంచడం జరుగుతుంది. ఆస్పత్రులకు స్వయం పోషకశక్తి కలిగించే ఉద్దేశ్యంతో-పేయింగ్ వార్డులు ప్రారంభించటం; వాణిజ్య సముదాయాల నిర్మాణం వంటి పథకాలను కూడా రూపొందించడం జరుగుతోంది. ఆస్పత్రుల్లో పరికరాలను కూడా మెరుగు పర్చడం జరుగుతోంది.

కార్డియో-థొరాసిక్ (Cardio-thorasic) వ్యాధుల ప్రత్యేక చికిత్స విషయంలో నిజాం వైద్య విజ్ఞాన సంస్థ గణనీయమైన విజయాలను సాధించింది. 'వాల్వులోప్లాస్టి' (VALVULOPLASTY) వైద్య విధానం ప్రధానమైన విజయం. ఈ సంస్థ ఈ రంగంలో ఇప్పటికే దేశంలో పేరు సంపాదించింది. 1988-89 సంవత్సరంలో ఈ సంస్థలో — నెఫ్రాలజీ; యురాలజీ; మెడికల్ సర్జికల్ అంకోలజీ విభాగాల్లో ప్రత్యేక చికిత్సా సౌకర్యాలు ఏర్పాటవుతాయి.

1986-నవంబర్ ఒకటో తేదీన ప్రారంభమైన వైద్య విశ్వవిద్యాలయం వివిధ రంగాలలో వేగంగా ముందుకు సాగుతోంది. 180 పడకలుగల విజయవాడ జనరల్ ఆస్పత్రిని సిద్ధార్థ వైద్య కళాశాలకు అనుబంధించడం జరిగింది. ఈ విశ్వవిద్యాలయానికి విశ్వవిద్యాలయాల గ్రాంట్సు సంఘం గుర్తింపు కూడా త్వరలో లభించవచ్చు.

భారతీయ వైద్య విధానాల అభివృద్ధికి కూడా ప్రభుత్వం తగు ప్రాధాన్యం ఇస్తోంది. సంప్రదాయ సిద్ధమైన యోగవిద్యను పునరుద్ధరించాలన్న సంకల్పంతో- ఆంధ్రప్రదేశ్ యోగాధ్యయన పరిషత్తును ఏర్పాటు చెయ్యటం జరిగింది. వివిధ యోగాధ్యయన, ప్రకృతి వైద్య సంస్థలను ఈ పరిషత్తు పరిధిలోకి తీసుకురావటం జరిగింది ప్రస్తుత సంవత్సరంలో ఈ పరిషత్తుకు భవనాలు నిర్మించాలని సంకల్పిస్తున్నాం.

మరింత పటిష్టమైన చర్యల ద్వారా మందుల కల్తీని అరికట్టే కృషి జరుగుతోంది. గిరిజన ప్రాంతాల్లో గొంతువాపు వ్యాధి నివారణా కార్యక్రమం అమలు జరుగుతోంది. గిరిజన ప్రాంతాల్లో మామూలు ఉప్పు వాడకాన్ని ప్రభుత్వం నిషేధించడానికి వీలుగా - అయొడిన్ కలిసిన ఉప్పు తయారీ సౌకర్యాలు విస్తరించడం జరుగుతోంది.

మహిళాభ్యుదయం-శిశుసంక్షేమం

దిక్కులేని అనాథ మహిళలకూ, బాలలకూ కుట్టుపని, ఎంబ్రాయిడరీ వంటి వివిధ వృత్తుల్లో శిక్షణ ఇచ్చి, తమ కాళ్ళపై తాము నిలబడగలిగే శక్తిని వారికి కల్గించే ఉద్దేశ్యంతో—'తెలుగుబాల మహిళా ప్రగతి ప్రాంగణం' అన్న పేరుతో ఒక నూతనపథకాన్ని అమలు పర్చడం జరుగుతోంది. ప్రభుత్వం మహిళలకు కేటాయించిన 30 శాతం ఉద్యోగావకాశాలను ఉపయోగించుకొనుటకు తగిన శిక్షణ కూడా ఇవ్వబడుతూంది. ఇప్పటి వరకూ మంజూరైన 18 ప్రాంగణాల్లో 7 ప్రాంగణాలు పని చెయ్యటం ప్రారంభించాయి. ప్రస్తుత సంవత్సరానికి మరో 5 ప్రాంగణాలను మంజూరు చెయ్యడం జరుగుతుంది

వ్యవసాయ కార్మిక కుటుంబాలకు చెందిన గర్భిణులైన మహిళలకు 74 వేల మందికి 1988-89లో ఆర్థిక సహాయం అందించాలని సంకల్పించాం. ఇందుకోసం ఈ బడ్జెట్‌లో 79 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది.

వ్యవసాయం-తత్సంబంధ సర్వీసులు

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఆర్థిక వ్యవస్థలో వ్యవసాయానికి ప్రధానపాత్ర వుంది.

దురదృష్టవశాత్తూ వరసగా గత నాలుగేళ్ళనుంచీ ఎదురవుతున్న తీవ్ర అనావృష్టి పరిస్థితులవల్ల — వ్యవసాయోత్పత్తి తగ్గటం; తత్ఫలితంగా వ్యవసాయ ఆర్థిక వ్యవస్థ గట్టి దెబ్బతినటం జరిగింది. 1987 ఖరీఫ్ పంట కాలంలో

మామూలుకన్నా సుమారు 28 శాతం తక్కువగా వర్షాలు పడ్డాయి; దీనివల్ల ఆయా ప్రాంతాల్లో పంటలు వేసిన భూమి విస్తీర్ణం తగ్గిపోయింది. అయితే 1987-88 రబీకాలంలో 4 లక్షల 94 వేల ఎకరాల భూమిలో 4 కోట్ల 50 లక్షల రూపాయల ఖర్చుతో ప్రత్యామ్నాయ అనావృష్టి సహాయ కార్యక్రమాన్ని అమలు పర్చడం జరిగింది. ఖరీఫ్ ఉత్పత్తి నష్టాలను భర్తీ చేసుకోడానికి వీలుగా—పెద్ద ఎత్తున రబీ సేద్యం చేపట్టి, ఉత్పత్తి పెంచడానికి రైతులకు ఈ కార్యక్రమం ద్వారా ప్రోత్సాహం లభించింది.

సుమారు 23 లక్షల 30 వేల ఎకరాలలో వరిపంట వెయ్యటం జరిగింది ఇది లోగడకన్నా సుమారు 2 లక్షల 47 వేల ఎకరాలు ఎక్కువ.

గుంటూరు, ప్రకాశం జిల్లాల్లో తీవ్రమైన తెగుళ్ళవల్లా, అకాల వర్షాల వల్లా ప్రత్తి పంటకు కలిగిన అపారనష్టం గురించి గౌరవనీయులయిన సభ్యులకు తెలుసు. ఈ కారణంగా కొందరు రైతులు ఆత్మహత్య చేసుకోవడం వంటి దురదృష్టకర సంఘటనలు జరిగాయి రైతులకు సాయం చెయ్యడానికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం వెంటనే తన శక్తి మేరకు తగు చర్యలు తీసుకుంది.

ప్రయివేటు రుణాలనుంచి విముక్తి కలిగించడమే కాకుండా—1989 మార్చి నెలాఖరులోగా అసలు చెల్లించిన వారికి సహకార రుణాలపై వడ్డీ రాయితీలివ్వాలని కూడా ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఇంతే కాకుండా, బీద రైతులు పాడిపశువులు కొనుక్కొని, తమ ఆదాయాన్ని పెంపొందించుకోడానికి వీలుగా – గ్రామీణాభివృద్ధి కార్యక్రమాల ద్వారా వారికి తగు సహాయం అందించటం జరుగుతోంది. రైతులు జాతీయ బ్యాంకు నుంచి తీసుకున్న రుణాలు మాఫీచెయ్యవలసిందిగా రాష్ట్రప్రభుత్వం కేంద్రప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చెయ్యటం కూడా జరిగింది. కేంద్రం ఈ సూచనను ఆమోదించగలదని నేను ఆశిస్తున్నాను.

వాతావరణ పరిస్థితులు ప్రతికూలంగా వున్నప్పటికీ, 1987–88 లో 97 లక్షల 55 వేల టన్నుల ఆహార ధాన్యాలు ఉత్పత్తి చెయ్యడం జరిగింది. 1986–87 సంవత్సరపు ఉత్పత్తి కన్నా ఇది సుమారు 6 లక్షల టన్నులు ఎక్కువ.

1986-87 లో 18 లక్షల 87 వేల టన్నుల నూనె గింజలు ఉత్పత్తి కాగా 1987–88లో 18 లక్షల 39 వేల టన్నుల నూనెగింజలు ఉత్పత్తి అయినాయి. ఇది గణనీయమైన విజయం.

మెట్ట ప్రాంతాల్లో ఉత్పత్తిని అధికం చేయడానికి గాను—వివిధ కార్యక్రమాలద్వారా సమగ్రాభివృద్ధి సాధించేందుకు 125 వాటర్ షెడ్ పథకాలను చేపట్టడం జరిగింది.

సుమారు 17 లక్షల 30 వేల ఎకరాలలో మెట్టసాగు అభివృద్ధి విధానాలను అమలు పర్చాలని సంకల్పించడం జరిగింది. ఇందుకోసం సుమారు 14 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించాం.

నూనె గింజలు, పప్పు ధాన్యాల ఉత్పత్తిని పెంచడానికిగాను 8 కోట్ల 20 లక్షల రూపాయల పెట్టుబడితో జాతీయ నూనె గింజల అభివృద్ధి కార్యక్రమాన్ని, జాతీయ పప్పు ధాన్యాల అభివృద్ధి కార్యక్రమాన్ని అమలు పర్చడం జరుగుతోంది.

రాష్ట్రంలో విద్యుత్ ఉత్పత్తిని అధికం చేసేందుకుగాను - కేంద్ర ప్రభుత్వ సహాయంతో ఒక ప్రత్యేక కార్యక్రమాన్ని ప్రారంభించడం జరిగింది. ఈ కార్యక్రమం ద్వారా 1987-88లో 7.07 మిలియన్ టన్నులున్న విద్యుత్ ఉత్పత్తిని 1988-89లో 8.36 మిలియన్ టన్నులకు పెంచాలని లక్ష్యంగా నిర్ణయించడం జరిగింది.

సహకార పరపతి, విక్రయ విధానాన్ని ఏక గవాక్ష పద్ధతిపై పునర్వ్యవస్థీకరించిన దరిమిలా-ప్రాథమిక వ్యవసాయ పరపతి సహకారసంఘాలు-రైతులకు కొత్తగా దీర్ఘ కాలిక ఋణాలిస్తున్నాయి. వ్యవసాయానికవసరమైన ఎరువులు, విత్తనాలు, తెగుళ్ళ మందులతో పాటు-నోట్ పుస్తకాలు; పాఠ్యగ్రంథాల వంటి వస్తువుల పంపిణీని కూడా ఈ సంఘాలు చేపట్టాయి.

ఇక, మత్స్య పరిశ్రమ విషయానికొస్తే-'సంప్రదాయకమైన పడవలకు మోటర్లు అమర్చే పథకం' క్రింద-1987-88లో 247 పడవలకు మోటర్లు అమర్చడం జరిగింది. ప్రకాశం, నెల్లూరు జిల్లాల్లోని-82 గ్రామాల్లో జాతీయ సహకార అభివృద్ధి సంస్థ సహాయంతో-2 కోట్ల 15 లక్షల రూపాయల ఖర్చుతో 'నీటి నుంచి మార్కెటు' అనే పథకాన్ని చేపట్టడం జరిగింది. ఈ కార్యక్రమం క్రింద-మత్స్యకారులకవసరమైన వస్తువులు సరఫరా చెయ్యడమే కాకుండా, అధిక ఫలితాల కోసం యాంత్రికీకరణను కూడా ప్రవేశపెట్టడం జరుగుతుంది. నిర్ణీతమైన వేలం స్థలాల్లో చేపల విక్రయం, సత్వర రవాణా సౌకర్యాలు కూడా లభిస్తాయి.

మత్స్యకారులకు జాతీయ సంక్షేమ నిధి; సముద్రంలో చేపలు పట్టే 2 వేల మందికి ప్రాణ రక్షణ పరికరాల సరఫరా; సముద్రంలో చేపలు పట్టే 1850 మందికి-సహాయ పొదుపు పథకం వంటి నూతన పథకాలను కూడా చేపట్టం జరిగింది. రాష్ట్రంలో ప్రప్రథమంగా కేంద్ర సహాయంతో అమలు జరిగే సామూహిక, ప్రమాద భీమా పథకాన్ని ప్రవేశ పెట్టడం జరిగింది. దీనివల్ల లక్ష మందికి పైగా మత్స్యకారులకు ప్రయోజనం లభిస్తుంది. 1988-89వ సంవత్సరానికి 7 కోట్ల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. చేప పిల్లల క్షేత్రాల ఏర్పాటు; విక్రయ మద్దతు; మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి; మత్స్యకారుల శిక్షణా సంస్థలను పటిష్టం చెయ్యటం వంటివికూడా ప్రభుత్వం చేపట్టదలచిన నూతన పథకాల్లో వున్నాయి.

రైతులకు దగ్గరలో అందుబాటులో క్రమబద్ధమైన మార్కెట్లు ఏర్పాటు చేసేందుకుగాను—మండల కేంద్రాలన్నిటిలోనూ దశల వారీగా మార్కెట్ యార్డులు ఏర్పాటు చెయ్యాలని ప్రభుత్వం భావిస్తోంది. 186

మండల కేంద్రాల్లో - మార్కెట్లు నిర్మించడానికి సంబంధించిన ప్లాను, అంచనాలూ ఇప్పటికే సిద్ధమైనాయి; పనులు ప్రారంభం కానున్నాయి.

రాష్ట్రంలో ప్రస్తుతం వ్యవసాయ మార్కెటింగ్ సంఘాల గిడ్డంగులలో - 2 లక్షల 75 వేల మెట్రిక్ టన్నుల నిల్వ స్తోమత వుంది. 1988-89లో మరో లక్షా 41 వేల టన్నుల నిల్వ సౌకర్యాలు కల్పించాలని సంకల్పించాం.

రైతులు మార్కెట్ గిడ్డంగుల్లో దాచుకున్న వ్యవసాయోత్పత్తుల పై వారికి అల్పకాలిక రుణాలిచ్చే పథకాన్ని ఉధృతం చేసే ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

గ్రామీణాభివృద్ధి

ఈ రంగంలో — చిన్న, సన్నకారు రైతుల సహాయానికుద్దేశించిన — సమీకృత గ్రామీణాభివృద్ధి కార్యక్రమాలు, అనావృష్టి పీడిత ప్రాంతాల సహాయ కార్యక్రమము (DPAP; చిన్న, సన్నకారు రైతుల సహాయ కార్యక్రమం (PASMA) వంటి గ్రామీణాభివృద్ధి కార్యక్రమాలూ, జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి కార్యక్రమం (NREP); గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో భూమిలేని పేదలకు ఉపాధి హామీ కల్పించే కార్యక్రమం (RLEGP) వంటి గ్రామీణ ఉపాధి కల్పనా కార్యక్రమాలూ కొనసాగిస్తున్నాం. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో — గ్రామీణ ఉపాధి పథకాలతో సహా గ్రామీణాభివృద్ధి కోసం చేపట్టే వివిధ పథకాలకు గాను - మొత్తం 249 కోట్ల 27 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. కేంద్రం నుంచి లభించే మ్యాచింగ్ (Matching) గ్రాంటును బట్టి - అవసరమైన మేరకు గ్రామీణ ఉపాధి కార్యక్రమాల కేటాయింపులు పెంచడం జరుగుతుంది.

గ్రామీణ నీటి సరఫరా

మొదటి రెండు జాబితాల్లో వున్న సమస్యాత్మక గ్రామాలన్నింటికీ నీటి సరఫరా ఏర్పాట్లు చేసిన అనంతరం, మూడవ జాబితాలో వున్న 18 వేల 8 వందల 81 గ్రామాల్లోను - 1988 మార్చి మాసాంతం వరకూ — 8 వేల 140 గ్రామాలకు నీరు సరఫరా చేయడం జరిగింది. 1988-89లో, మూడవ జాబితాలో వున్న మరో 2,500 గ్రామాలకు నీరు సరఫరా చెయ్యాలని సంకల్పించాము. ఇందుకు సుమారు 51 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చవుతుంది. ఇందులో 26 కోట్ల రూపాయలు రాష్ట్ర ప్రభుత్వమూ, మిగతా ఖర్చు కేంద్ర ప్రభుత్వమూ భరిస్తాయి.

నెదర్లాండ్స్ ప్రభుత్వం ఇప్పటికే మంజూరు చేసిన పథకాలకు అదనంగా - కడప; నల్గొండ; అనంతపురం, కృష్ణా, శ్రీకాకుళం జిల్లాలో

51 కోట్ల 55 లక్షల రూపాయల ఖర్చుతో, 998 గ్రామాలకు మంచినీరు సరఫరా చెయ్యడానికుద్దేశించిన మరో అయిదు పథకాలను విదేశీ సహాయార్థం కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సమర్పించడం జరిగింది.

ప్రకాశం; పశ్చిమగోదావరి జిల్లాల్లోని 176 గ్రామాలకు నీరు సరఫరా చెయ్యడానికిగాను—26 కోట్ల 89 లక్షల రూపాయలు ఖర్చుకాగల మరో రెండు పథకాలను కూడా ఇదే విధంగా కేంద్రానికి పంపుతున్నాం.

పరిశుభ్రమైన నీటిని సరఫరా చేసే సాంకేతిక పథకం కింద—కర్నూలు జిల్లాలో నీటిలో ఫ్లోరిన్ తగ్గించే రెండు యంత్రాలను నెలకొల్పడం జరిగింది. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో కేంద్ర ప్రభుత్వం మరో 25 యంత్రాలను సమకూర్చగలదని భావిస్తున్నాం.

మహబూబ్‌నగర్; తూర్పుగోదావరి జిల్లాల్లోని నూరు గ్రామాల్లో 4 కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో చిన్నతరహా సాంకేతిక పథకాలు చేపట్టడానికి చెందిన ప్రతిపాదనలను కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆమోదించింది.

వివిధ ఉప పథకాల కింద—సుమారు 20 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు కాగల ఒక కార్యాచరణ ప్రణాళికను రూపొందించడం జరిగింది. అందుకవసరమైన పెట్టుబడిని కేంద్ర ప్రభుత్వం సమకూర్చగలదని భావిస్తున్నాం.

పరిశ్రమలు — వాణిజ్యం

రాష్ట్ర సర్వతోముఖాభివృద్ధికి వ్యవసాయాభివృద్ధితోపాటు పారిశ్రామిక ప్రగతి కూడా ప్రధానమే. ఈ దృష్ట్యా — పరిశ్రమలకూ, ఖనిజాలకూ 1987–88 బడ్జెట్‌లో 52 కోట్ల 79 లక్షల రూపాయలు కేటాయించగా, ప్రస్తుత సంవత్సరంలో ఈ కేటాయింపు 62 కోట్ల రూపాయలకు పెంచడం జరిగింది.

మన రాష్ట్రంలో ప్రస్తుతం - 3,358 కోట్ల 18 లక్షల రూపాయల పెట్టుబడితో, 649 భారీ, మధ్యతరహా పరిశ్రమలు పనిచేస్తున్నాయి. వీటిలో 4 లక్షల 30 వేల మందికి ఉపాధి లభిస్తోంది. ఇదే విధంగా 1988 మార్చి మాసాంతం వరకూ - 878 కోట్ల 28 లక్షల రూపాయల పెట్టుబడి గల 66 వేల 584 చిన్న పరిశ్రమలు నమోదయినాయి. వీటిలో 6 లక్షల 25 వేల మందికి ఉపాధి లభిస్తోంది

విశాఖపట్నం సమీపంలో ఒక పెద్ద పెట్రో-రసాయన పరిశ్రమల సముదాయాన్ని నెలకొల్పాలని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. వివిధ పారిశ్రామికాభివృద్ధి సంస్థల ద్వారా—ఇందుకవసరమైన మౌలిక సదుపాయాల ఏర్పాటుకు చర్యలు ప్రారంభించింది. దీనికొరకు వేరే సంస్థలలో ఉన్న పెట్టుబడులను వాపసు తీసికొనగా వచ్చిన నిధులను వినియోగిస్తాం.

సాంప్రదాయకమైన పరిశ్రమలతే కాకుండా, కృష్ణ-గోదావరి బేసిన్ నుంచి లభ్యమయ్యే ఖనిజ వాయువు ఆధారంగానూ, విశాఖపట్నం నూనెశుద్ధి కర్మాగారం వద్ద లభ్యమయ్యే పెట్రో రసాయనాల ఆధారంగానూ అనేక కొత్త పరిశ్రమలు నెలకొల్పే అవకాశాలున్నాయి. ఇందుకవసరమైన సన్నాహక, మౌళిక సదుపాయాల ఏర్పాట్లు రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చేస్తుంది. ఈ పరిశ్రమలన్నీ ఉత్పాదక దశకు చేరుకునేనాటికి-వచ్చే దశాబ్దంలోని తొలి సంవత్సరాల్లో రాష్ట్ర ఆర్థిక వ్యవస్థ సత్వరాభివృద్ధికి ఈ కృషి తోడ్పడుతుంది.

కృష్ణా-గోదావరి బేసిన్‌లో లభ్యమయ్యే చమురు, ఖనిజ వాయువులను సక్రమంగా వినియోగించుకోడానికి, పెట్రోలియం ఉత్పత్తుల ఆధారంగా పరిశ్రమలు అభివృద్ధి పర్చడానికీగాను—పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో నర్సాపూర్ వద్ద వశిష్ట గోదావరిపై ఒక పెద్ద రోడ్డు బ్రిడ్జి నిర్మాణానికి పెట్టుబడి పెట్టడానికి సంబంధించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికీ, నూనె ఖనిజవాయు సంస్థకూ మధ్య ఒక ఒప్పందం కుదిరింది. నూనె, ఖనిజ వాయువుల అన్వేషణ, వినియోగాలకు చెందిన కృషికి ఇది ఎంతగానో తోడ్పడుతుంది.

ప్రభుత్వం పారిశ్రామికీకరణను ప్రోత్సహించాలేగానీ, స్వయంగా పరిశ్రమల నిర్వహణ చేపట్టరాన్నది రాష్ట్ర ప్రభుత్వ దృఢ విశ్వాసం.

సహకార చక్కెర కర్మాగారాలను ప్రజాస్వామికం చెయ్యాలన్న విధానానికి అనుగుణంగా-1988 జూన్ 30 తేదీన ఆరు సహకార చక్కెర కర్మాగారాలకు ప్రభుత్వం ఎన్నికలు నిర్వహించింది. సుప్రీంకోర్టు ఇచ్చిన స్టే ఉత్తర్వుల కారణంగా, మిగతా సహకార చక్కెర కర్మాగారాలకు ఎన్నికలు జరపలేక పోయిన విషయం గౌరవనీయులైన సభ్యులకు తెలుసు.

చేనేత పరిశ్రమకు ప్రభుత్వం తగు ప్రాధాన్యం ఇస్తోంది. చేనేత సహకార సంఘాలు పటిష్టంగా పని చేసేట్టు చూసేందుకూ, చేనేతకారుల ప్రయోజనాలు కాపాడేందుకుగాను-1964 సంవత్సరపు ఆంధ్రప్రదేశ్ సహకార సంఘాల చట్టానికి కొన్ని సవరణలు చేస్తూ ప్రభుత్వం ఒక ఆర్డినెన్స్ జారీచేసింది ఈ ఆర్డినెన్స వల్ల-నిజమైన చేనేతపారిశ్రామికులకే చేనేతకారుల సంఘాల్లో ప్రాతినిధ్యం, అధికారం లభిస్తాయి. చేనేతకారులు కానివారిని సహకార సంఘాలనుంచి తొలగించడానికి కూడా ఈ ఆర్డినెన్స్ వీలు కలిగిస్తుంది.

అకుపచ్చకార్డులవారికి జనతా చీరెలు, ధోవతుల పంపిణీ - చేనేతకారుల సంక్షేమానికుద్దేశించిన ప్రధాన పథకాల్లో ఒకటి. దీనివల్ల చేనేతకారులకు గిట్టుబాటు ధరలు లభించే అవకాశం కూడా ఏర్పడుతుంది. 1984-85లో 241 లక్షల 50 వేల చదరపు మీటర్ల జనతావస్త్రం ఉత్పత్తికాగా — 1987-88లో, ఈ ఉత్పత్తి 404 లక్షల 40 వేల చదరపు మీటర్లకు పెరిగింది. 1987–88లో, ఆకుపచ్చ కార్డులున్న సుమారు 83 లక్షల మందికి— 50 శాతం సబ్సిడీపై ఈ వస్త్రాలు లభించాయి. ఈ పథకాన్ని కొనసాగించి, 1988-89లో 554 లక్షల చదరపు మీటర్ల వస్త్రం ఉత్పత్తి చెయ్యాలని సంకల్పించడం జరిగింది.

1987–88లో నూలు ధరలు విపరీతంగా పెరిగిన దరిమిలా — చేనేత కారులు ఎన్నో ఇబ్బందులు పడ్డారు. జనతా వస్త్రం ఉత్పత్తి చేసే వారికి నూలు సబ్సిడీపై సరఫరా చేసే పథకాన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం మంజూరు చేసింది. చేనేత రంగంలో పనిచేసే సాంకేతిక విద్యార్హతలు గల సిబ్బంది సంఖ్యను పెంచే నిమిత్తం కేంద్ర ప్రభుత్వ సహాయంతో రాష్ట్రంలో ఒక చేనేత సాంకేతిక విజ్ఞానసంస్థను నెలకొల్పాలని ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. ఇందుకవసరమయ్యే పెట్టుబడిలో 40 శాతం ఆ తర్వాత ఎప్పుడయ్యే ఖర్చులో 67 శాతమూ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం భరించవలసి వుంటుంది. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో రాష్ట్ర వాటాగా 35 లక్షల రూపాయలు ఇందుకోసం ఖర్చు కాగలదని భావిస్తున్నాం.

ఉత్పత్తిదారుల రంగంలో మూడు సహకార నూలు మిల్లులు ప్రపంచ బ్యాంకు సహాయంతో నెలకొల్పుతున్నాం. నంద్యాలలో నెలకొల్పిన సహకార నూలు మిల్లుకు ఇటీవలే ప్రారంభోత్సవం జరిగింది. చిలకలూరిపేటలో నెలకొల్పదల్చిన నూలు మిల్లుకు జాతీయ సహకార అభివృద్ధి సంస్థ ఆమోదం లభించింది ప్రపంచ బ్యాంకు సహాయంతో సిరిసిల్లలో నెలకొల్పదలచిన మరో సహకారనూలు మిల్లుకు పెట్టుబడి పెట్టడానికి కూడా ఈ సంస్థ సూత్రప్రాయంగా అంగీకరించింది

పట్టు పరిశ్రమ రంగంలో మనరాష్ట్రం ఎప్పటికప్పుడు పురోగమిస్తూనే వుంది. ప్రస్తుతం 1 లక్షా 22 వేల ఎకరాల్లో మల్బరీ తోటలు ఉన్నాయి. పట్టు పరిశ్రమకు చెందిన వివిధ కార్యకలాపాల్లో దాదాపు 6 లక్షల మందికి ఉపాధి లభిస్తోంది; వీరిలో దాదాపు 60 శాతం మహిళలు. 1988–89 సంవత్సరంలో ఈ రంగానికి 4 కోట్ల రూపాయలు కేటాయిస్తున్నాం. 2 కోట్ల 42 లక్షల 47 వేల రూపాయల పెట్టుబడితో భారత–స్విస్ పథకం కూడా అమల్లో వుంది. ఇందుకయ్యే ఖర్చు పూర్తిగా స్విస్ అభివృద్ధి సంస్థ గ్రాంటుగా ఇస్తుంది. 170 కోట్ల 15 లక్షల రూపాయిలు ఖర్చుకాగల ప్రపంచ బ్యాంకు పథకానికి ఈ సంవత్సరంలో ఆమోదం లభించగలదని ఆశిస్తున్నాం.

పట్టణాభివృద్ధి

ఈ రంగంలో మంచినీటి సరఫరా, పారిశుధ్య కార్యక్రమాలకు ప్రాధాన్యమిస్తున్నాం. జంట నగరాల్లో నీటి సరఫరా; పారిశుధ్యం; మురుగు నీటి పారుదల కార్యక్రమాలకు చెందిన ఒక సమగ్ర పథకానికి ప్రపంచ బ్యాంకు సహాయాన్ని కోరడం జరుగుతోంది. మొత్తం 222 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు కాగల ఈ ప్రాజెక్టు నివేదికను కేంద్ర ప్రభుత్వానికి సమర్పించాం; తుది పరిశీలన కోసం ప్రపంచ బ్యాంకు బృందం త్వరలో రాగలదని భావిస్తున్నాం.

పురపాలక సంఘాల్లో నీటి సరఫరా మెరుగుపర్చడానికి సంబంధించి ప్రభుత్వం 49 పథకాలను ఆమోదించింది. ఇందుకయ్యే ఖర్చులో కొంత భాగం ఆయా పురపాలక సంఘాలు, మిగతాది రాష్ట్ర ప్రభుత్వమూ భరిస్తాయి. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో వీటిలో 28 పథకాలు పూర్తి కాగలవని భావిస్తున్నాం.

నానాటికీ పెరుగుతున్న జనాభాకు పరిశుభ్రమైన వాతావరణం కల్పించి, నగరాల్లో ఒత్తిడి తగ్గించే ఉద్దేశ్యంతో హైదరాబాదు; విశాఖపట్నం; విజయవాడ నగరాలకు అనుబంధంగా శివారు పట్టణాలు నిర్మించే పథకాన్ని ప్రభుత్వం చేపట్టింది. ప్రభుత్వం రూపొందించిన మార్గదర్శక సూత్రాలకు అనుగుణంగా— మొదటి దశలో—ఈ నగరాలకు చెందిన పట్టణాభివృద్ధి సంస్థలు మూడేసి శివారు పట్టణాలు నిర్మించే పనిచేపట్టాయి. ఒక్కో టౌన్ షిప్ లోనూ లక్ష నుంచి లక్షన్నర వరకూ జనాభాకి వసతి లభిస్తుంది. ఈ టౌన్ షిప్ ప్రాంతాల్లోవున్న ప్రభుత్వ భూములను ప్లాట్లుగా విభజించి, ప్రభుత్వ విధానాలకు అనుగుణంగా ప్రజలకమ్మడం జరుగుతుంది.

రాష్ట్రంలోని వివిధ పట్టణాభివృద్ధి సంస్థల అధ్యక్షులు సమిష్టిగా తమ సమస్యలు చర్చించుకుని, పరిష్కార మార్గాలు అన్వేషించేందుకూ, వివిధ ప్రణాళికలు రూపొందించి, అమలు పర్చడంలో ఈ సంస్థల పని తీరును ప్రభుత్వం ఎప్పటికప్పుడు పరిశీలిస్తూండేందుకూ వీలుగా—పురపాలక శాఖ మంత్రి అధ్యక్షతన 'పట్టణాభివృద్ధి సంస్థల మండలి' అన్న పేరుతో ఒక సంస్థ నేర్పాటు చెయ్యటం జరగుతోంది. పట్టణాభివృద్ధి సంస్థలు చేపట్టే పథకాలు అమలు పర్చడానికవసరమైన నిధులు సమీకరించే మార్గాలను సూచించడానిక్కూడా ఈ సంస్థ ఉపకరిస్తుంది.

హైదరాబాద్ పాత నగరంలో నివసించే వారి జీవన ప్రమాణాలు మెరుగు పర్చే నిమిత్తం కులీకుతుబ్ షా పట్టణాభివృద్ధి సంస్థ అనేక అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు చేపట్టింది. చారిత్రాత్మకమైన 'చార్మినార్', ఫలక్‌నుమా రోడ్ల వంటి అనేక రోడ్లను వెడల్పు చెయ్యటం; ప్రత్యేకంగా పాతనగర వాసుల కోసం పాలిటెక్నిక్ ఏర్పాటు ; పాఠశాల భవనాలు, స్టేడియంల నిర్మాణం : ఉర్దూ రెసిడెన్షియల్ పాఠశాలలను స్థాపించడం : వైద్య, ఆరోగ్య సౌకర్యాలు మెరుగు పర్చడం ; ఆధునికమైన వీధి దీపాల ఏర్పాటు వంటి అనేక చర్యలను ఈ సంస్థ చేపట్టింది. ప్రభుత్వం ఈ సంస్థకిప్పటి వరకూ 20 కోట్ల రూపాయల సహాయ మందజేసింది.

రోడ్లు, భవనాలు, రవాణాలు

1987–88 సంవత్సరంలో 27 పెద్ద బ్రిడ్జీలూ, 46 చిన్న బ్రిడ్జీల నిర్మాణం పూర్తయింది. పసల్‌వాడి వద్ద మంజీరా నదిపైన; వాడపల్లి వద్ద కృష్ణానదిపైన; రామగుండం—బెల్లంపల్లి మధ్య గోదావరి నదిపైన ప్రధానమైన వంతెనలు నిర్మాణంలో వున్నాయి. కరీంనగర్ మీదుగా హైదరాబాద్-రామగుండంల మధ్య ఒక ప్రధానమైన రోడ్డు నిర్మాణానికి ఆసియా అభివృద్ధి బ్యాంకు నుంచి

సహాయాన్ని అర్థించడం జరుగుతోంది. ఇందుకు మొత్తం 70 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చవుతుంది. వివిధ శాఖాధిపతుల కార్యాలయాలకు వసతి కల్పించడానికి 7 కోట్ల రూపాయల ఖర్చులో నిర్మించిన బృహత్తర కార్యాలయ సముదాయ భవనానికి ఈ ఏడాది ప్రారంభోత్సవం జరిగిన విషయం గౌరవనీయులైన సభ్యులకు తెలుసు. ఈ భవనానికి స్వర్గీయ నాయకుడు—శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణారావు పేరు పెట్టాం. ప్రభుత్వ అధికారుల గృహవసతి సౌకర్యాలు పెంపొందించటం కోసం పాటిగడ్డ వద్ద—సుమారు నాలుగు కోట్ల రూపాయల ఖర్చుతో సుమారు 250 ఇళ్ళు నిర్మించడం జరిగింది.

1988–89 సంవత్సరంలో—లెజిస్లేచర్ భవన పరిపాలనా విభాగం; విశాఖపట్నంలో ప్రాంతీయ ఆస్పత్రివంటి కొన్ని ప్రధానమైన భవనాల నిర్మాణం పూర్తి చెయ్యాలని సంకల్పించాం.

కాకినాడ; మచిలీపట్నం రేవుల అభివృద్ధి కోసం ప్రణాళికలో ఒక కోటి 75 లక్షల రూపాయలు కేటాయించడం జరిగింది. ఇంధన వాడకం విషయంలో రాష్ట్ర రోడ్డు రవాణా సంస్థకు దేశం మొత్తంమీదనే ప్రథమ బహుమతి లభించిందని సభవారికి తెలియజెయ్యడానికి సంతసిస్తున్నాను.

1986-87 ఎకౌంట్లు

1986–87 సంవత్సరంలో 181 కోట్ల 5 లక్షల రూపాయల రెవెన్యూలోటు వుండగలదని అంచనా వెయ్యగా—ఎకౌంట్లను బట్టి, 188 కోట్ల 45 లక్షల రూపాయల లోటు తేలింది.

1987-88 సవరించిన అంచనాలు

1987–88 సంవత్సరంలో 12 కోట్ల 81 లక్షల రూపాయల లోటు వుండగలదని అంచనా వెయ్యగా—సవరించిన అంచనాల ప్రకారం 145 కోట్ల 84 లక్షల రూపాయల రెవెన్యూ లోటు తేలింది. అమ్మకం పన్ను, మోటారు వాహనాల పన్ను వసూళ్ళు తగ్గటం; అనావృష్టి సహాయ కార్యక్రమాలు, వరద సహాయ కార్యక్రమాల ఖర్చు పెరగటం ఈ లోటు పెరగడానికిగల ప్రధాన కారణాలు.

1988-89 బడ్జెట్ అంచనాలు

1988–89 సంవత్సరంలో 110 కోట్ల 18 లక్షల రూపాయల రెవెన్యూ లోటు వుండగలదని అంచనా. వోట్–ఆన్–ఎకౌంట్ బడ్జెట్‌లో అంచనా వేసిన 112 కోట్ల 89 లక్షల రూపాయల కంటే ఇది కొద్దిగా తక్కువ. 1988–89

సంవత్సరానికి మొత్తంమీద 143 కోట్ల 65 లక్షల రూపాయల లోటు వుండగల దని అంచనా. వోట్-ఆన్-ఎకౌంట్ బడ్జెట్ ప్రకారం అంచనా వేసిన లోటు 151 కోట్ల 30 లక్షల రూపాయలు.

3 కోట్ల 55 లక్షల రూపాయల వోపెనింగ్ బాలెన్సు లెక్కలోకి తీసుకుంటే, 1988—89 సంవత్సరం 140 కోట్ల 10 లక్షల రూపాయల లోటుతో ముగుస్తుంది.

ఇంత పరిమాణంలో వున్న లోటును అదే విధంగా వదలివెయ్యరాదన్న విషయం గురించి ప్రభుత్వం గట్టిగా ఆలోచిస్తోంది. పరిస్థితిని సమీక్షించి, ఖర్చు తగ్గించటానికి ఏర్పాటయిన మంత్రివర్గ ఉపసంఘం ప్రజలనుంచి స్వీకరించిన సూచనలు పరిశీలించిన అనంతరం—రెండు చక్రాల మోటారు వాహనాలపై పన్ను వసూలు చేయాలని ప్రభుత్వం నిర్ణయించింది. ఈ నిర్ణయ ఫలితంగా—రెండు చక్రాల మోటారు వాహనాలు, ఇతర వాహనాలపై జీవితకాలపన్ను విధించడం ద్వారా రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి అదనంగా 33 కోట్ల రూపాయల రాబడి లభిస్తుంది.

వనర్ల సమీకరించే ఉద్దేశ్యంతో—ఇప్పటి మాదిరిగా పన్ను విధింపు కర్హమైన టర్నోవర్ పై కాకుండా, మొత్తం టర్నోవర్ పై పన్ను విధించడానికి వీలుగా—ఆంధ్రప్రదేశ్ సాధారణ అమ్మకం పన్ను చట్టాన్ని సవరించాలని ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. దీనివల్ల సాలీనా 25 కోట్ల రూపాయల అదనపు రాబడి వుండగలదని భావిస్తున్నాం. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో 12 కోట్ల 50 లక్షల రూపాయల వరకూ లభించవచ్చు.

మోటారు వాహనాలు మొదలైన వాటిపై లభించే అమ్మకంపన్ను రాబడి—వ్యాపారం మార్చడం వల్ల తగ్గిపోకుండా చూసే నిమిత్తం—మోటారు వాహనాలు మొదలైన వాటిపై ఎంట్రీ పన్ను విధించడానికి వీలుగా—1987 సంవత్సరపు ఎంట్రీ పన్ను చట్టాన్ని సవరించాలని కూడా ప్రభుత్వం సంకల్పించింది. దీనివల్ల ప్రస్తుత సంవత్సరంలో మిగిలిన కాలంలో—2 కోట్ల రూపాయల రాబడి ఉండగలదని భావిస్తున్నాం.

మరికొన్ని వసువులను ఎంట్రీపన్ను చట్టం పరిధిలోకి తీసుకురావాలని కూడా సంకల్పించాం.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఇప్పుడు విధిస్తున్న పన్ను కాక, వృత్తి పన్ను విధించి వసూలు చేసే అధికారాన్ని స్థానిక సంస్థలకు తిరిగి అప్పగించడానికి వీలుగా—1987 సంవత్సరపు వృత్తి పన్ను చట్టాన్ని సవరించాలని కూడా సంకల్పించడం జరిగింది. దీనివల్ల స్థానిక సంస్థల వనర్లు గణనీయంగా మెరుగుపడతాయి.

లీజులకూ, కాంట్రాక్టు పనులకూ సంబంధించి,—అమ్మకం పన్ను చట్టంలో వున్న లోపాలను సవరించాలని కూడా ప్రభుత్వం భావిస్తోంది.

ఈ ప్రతిపాదనలకు సంబంధించి—సముచిత సమయంలో సభలో తగిన బిల్లులు ప్రవేశ పెట్టడం జరుగుతుంది.

ఇప్పుడు నేను వివరించిన ఈ చర్యల వల్ల ఈ ఏడాది 47 కోట్ల 50 లక్షల రూపాయల రాబడి లభించగలదన్న విషయం గౌరవనీయులైన సభ్యులు గ్రహించగలరు.

అంతేకాకుండా, వివిధ రెవెన్యూ ఖాతాలక్రింద రావలసిన బకాయీల వసూళ్ళకు గట్టి కృషి జరపడం ద్వారా రాబడి మెరుగుపరచవచ్చు. తాజా అంచనాల ప్రకారం—అమ్మకం పన్ను; ఎక్సైజు పన్నుల రూపంలోనే ప్రభుత్వానికి 140 కోట్ల రూపాయల బకాయీలు రావలసివుంది. వసూళ్ళ యంత్రాంగాన్ని పటిష్టం చేయడం ద్వారా, ఇందులో చాలమటుకు బకాయీల వసూలు చేసేందుకు చర్యలు తీసుకుంటున్నాం. ఇంతే కాకుండా—మరింత పొదుపు చేసేందుకు వీలుగా అన్ని శాఖలకూ పునరారంభ విత్త విధానాన్ని వర్తింపచెయ్యాలనీ, ప్రజల నుంచి అందిన సూచనల ఆధారంగా మరికొన్ని పొదుపు చర్యలు తీసుకోవాలనీ కూడా సంకల్పించాం.

నూతన ఎక్సైజు విధానం వివరాలు రూపొందించిన తర్వాత 1988-89 బడ్జెట్‌లో అంచనా వేసిన దానికంటే ఎక్కువగానే ఎక్సైజు రాబడి పెరగగలదని భావిస్తున్నాం. నూతన ఎక్సైజు విధానం ప్రకారం—మధ్య దళారీలను తొలగించడం వల్ల లోగడ వారు పొందుతున్న పెద్ద పెద్ద లాభాలన్నీ ఇక ముందు ప్రభుత్వానికే లభిస్తాయి.

1989-90లో తగినన్ని వనరులను రాష్ట్రానికి బదలాయించాలని తొమ్మిదవ ఆర్థిక విచారణా సంఘం సిఫార్సు చెయ్యగలదని ఆశిస్తున్నాం. దీనివల్ల మన వనరుల పరిస్థితి తగినంతగా పటిష్టమౌతుంది.

నేను వివరించిన ఈ బహుముఖ వ్యూహం వల్ల చివరలో లోటు చాలా మటుకు తగ్గగలదని విశ్వసిస్తున్నాం. రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి అనుమతించబడిన తాత్కాలిక రుణ సహాయం—76 కోట్ల రూపాయలు లెక్కలోకి తీసుకోకుండానే ఈ పరిస్థితి వుంది.

అధ్యక్ష మహోదయా, ఇంతటితో నా యీ ప్రసంగాన్ని ముగించి బడ్జెట్‌ను సభవారి ఆమోదం కోసం సమర్పిస్తున్నాను.

జై తెలుగు నాడు

జై హింద్

Mr. Speaker :—The House is adjourned to meet again at 8-30 a.m. on 26th July, 1988.

(The House then adjourned at 11-50 a.m. to meet again at 8-30 a.m. on Tuesday, the 26th July, 1988.)